

Šiame numery

KADA PATOGUMAS TALKINA AMŽINUMUL
LIETUVIO DAILININKO IMTYNĖS UŽ
PRINCIPUS.
DEL ANŲKO SU VAIKAIČIU IR KELIŲ
KITŲ NAUJADARŲ.
ZVILGŠNIS Į DARIAUS LAPINSKO VEIKALĄ,
PREMIJEROS ĮSPŪDŽIAMS SUSIGULEJUS.
DIDŽIULIS VEIKALAS BALŲ KALBO-
TYROS TEMOMIS.
LITUANISTINIAI KURSAI VISUOMENINĖI
TALKAI STIPRINTI.
BIRUTĖ PŲKELEVICIŲTE ROCHESTERYJE.
SABANIAUSKO, DVARIONO IR PUPŲ
DEDES PLOKSTELĖS.
LIETUVIŲ LITERATŲRA SVETIMTAUČIŲ
ENCIKLOPEDIJOSE.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŲRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
MOTERŲ GYVENIMAS.

KADA PATOGUMAS TALKINA AMŽINUMUI

Rašyti ar kalbėti žmonėms apie archyvus nėra populiariu, nes šių dienų gyvybe alsuojančiam daugelis jų reikšmės linę neįvertinti. Galėtume net spėlioti, ar tik ne archyvų reikalas gero, einama suinteresuoties, jį saugai sulėtino ir lietuvių jėzuitų labiausiai statomi ne gyvai lietuvių archyvo vedėjas V. Liulevičius spaudoj paskelbė archyvaro nepasitenkinimą.

Bet štai nauja idėja gimta jaunosios kartos jėzuito, Lietuvių foto archyvo steigėjo ir vadovo kun. A. Kezio atėities planuose. Kadangi Lietuvių foto archyvas, remiamas labai energingomis ir veiklios administracinės valdybos, beveik visus užsimotus planus jau įvykdė, tai vadovas nebe reikalo drįsta žvelgti ir į naujus, konkrečius ateities planus. Jojo tikslas numikrofilmuoti įvairių lietuvių archyvų turimus spaudinių lobius ir lietuviškų laikraščių redakcijų tebeilaikomus senus ir baigiančius sunykti laikraščių komplektus, kad gaisrų ir kitokių nelaimių atvejais mes neliktume prie istoriją tuščiomis rankomis.

Tas planas nėra labai painus ar sudėtingas. Reikia tik įsigyti mikrofيلمų aparatą ir šviesos ekraną mikrofيلمams skaityti. Įsigijus tokią aparatūrą, į mikrofيلمus greit būtų galima sutraukti įvairius senus rankraščius, dokumentus, laikraščių komplektus, laiškus ir visą kitą rašytinę medžiagą. Tokią techniką jau seniai vartoja amerikiečių dienraščių redakcijos, bibliotekos, universitetai. Mikrofيلمus suklasifikavus ir sudėjus naujame Jaunimo cent-

re, kur bus specialios patalpos ir Lietuvių foto archyvu, visa ta istorinė medžiaga liks lengvai prieinama, o mirties. O mikrofilmams visa tai galima lengvai išgelbėti ir išlaikyti ne dešimtmečiams, bet šimtmečiams.

Kun. A. Kezyz užsimotus savo planus, kaip praktika rodo, visada įvykdo. Įvykdys, manome, ir šį projektą savo įsteigto Lietuvių foto archyvo vardu.

Kas be ko, iškils čia, savaime aišku, ir finansinė problema. Mikrofilmavimo pigiausias aparatas kainuos per 1,000 dol. Kitą tiek ateis ir šviesos ekranas mikrofilmams skaityti. Pagaliau niekas už dyką neduos ir filmavimo medžiagos — šimtų ir tūkštų pėdų filmo. Bet praėjus ir patirtis rodo, kad kun. A. Kezyz, turėdamas stiprų užnugarį J. Evans, J. Janušaičio ir eilės kitų asmenų, o taip pat tautinėmis vertybėmis labai besirūpinančius lietuvių jėzuitus, sugeba finan-

Lietuvio dailininko imtynės už principus

Dailininko Justino Vienožinskio monografiją pasitinkant

ALM. DR.

Prieš kelias savaites laisvuosius Vakarus oro paštu pasiekė tik ką Lietuvoje išleistas knygos "Justinas Vienožinskis" pirmieji egzemplioriai. Parengė Irena Kostkevičiūtė. Kai kas tuoj kreipėsi į gimines Lietuvoje, prašydami minėtą knygą nupirkti ir atsiųsti. Bet ją Lietuvoje netaip lengva nupirkti, nes visos gerosios knygos žmonių tuojau išgaudomos. Taip yra ir su 377 psl. monografija apie Lietuvos Meno mokyklos kūrėją, iškiliųjų dailininkų auklėtoją, žinomą meno pedagogą ir kritiką Justiną Vienožinskį, kurioje sudėti kone visi jo straipsniai, meno temomis spausdinti nepriklausomos Lietuvos laikais, ypač "Naujosios Romuvos" žurnale, taip pat eilė asmeninių laišku bei amžininkų ir buvusių jo mokinių atsiminimų apie Lietuvos dailės pionierių, pasukusių Lietuvos meną į plačiuosius ir turtinguosius meno vertybėmis Vakarus. Monografija papuošta dailininko darbų spalvotomis reprodukcijomis ir jo kūrybingo gyvenimo nuotraukomis. Jis mirė Vilniuje 1960. VII. 29.

Monografijoje pilna užuominų, kokių nerasi kitose Lietuvoje išleidydamose knygoje. 1932 m. J. Vienožinskis, apžvelgdamas Z. Roemerienės ir J. Perkuvskio meno darbų parodą, rašė:

"Žiaurusis likimas, šimtmetinių klaidų ir gilesnės gyvenimo teisių bei prievolių prasmės nesupratimo sudarytas, išskleidė Lietuvos bajoriją, išdraskė jos li-

siškai šiaip taip išsiversti. Kiek žinoma, Lietuvių foto archyvas už įsigytą filmavimo, garso ir redagavimo aparatūrą buvo prasiškolinę iki 15,000 dol. Iki praėjusių metų gegužės pabaigos (žr. "Draugo" kultūrinį priedą 1970.V.29) jau buvo išmokėta 8,000 dol., o šiandien išmokėta jau 14,000 dol. Aišku, tie pinigai nenukrenta iš dangaus. Reikia juos visokiais būdais organizuoti. O kai atsiveria reikala suprantančiųjų pinigines, ilgainiui į krūvą susirenka tikrai imponuojančios sumos. Tik vis reikia veiklių žmonių, kurie reikala judintų, populiartintų, juo gyventų.

Visa tai stebint, retas abejos, kad kun. A. Keziui su jo išvermingais talkininkais nepasisektų ateityje realiausiai apdrausti ir mūsų vertingų archyvų lentybas. Tik visiems, kurie supranta me ir branginame šio darbo vertę, reikia moraliai ir materialiai paremti kun. A. Kezio ir jo talkininkų pastangas, kad jie nepasijustų esą vieni.

Tikime, kad, pradėjus vykdyti šį planą, sumažės rūpesčiai tiek daug metų savo pareigoms pašventusiam PLA vedėjui V. Liulevičiui, LB vadovams, tėvams jėzuitams ir visiems, kuriems lietuvių archyvų turtai yra našta ir baimė, kad jie nebūtų prarasti lietuvių tautos istorijai.

VL Rmjs.

dus, pražudė turtą ir tradicijas. Kaip po ilgo svaiginančio sapno, blakstienas pravėrė, patyrėme ir mes, kad pasikeitė ir visos Lietuvos gyvenimas — pergalėtojo laurais vainikuotas, pragudrėjęs muzikas — naujas Lietuvos šeimininkas — tarsi nebūtų reikalingas pavasarinės lakštingalų maldos. Pasikeitė ir bajorijos likusios skeveldros bei jos dvasios reiškiniai..." (psl. 114).

Kas lyriškiau aprašys Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį trumpais brūkšniais, kaip tai padarė prof. J. Vienožinskis cituotoje recenzijoje, kuri dabar pakartota visai Lietuvai, o svarbiausia ir tiems, kurie Lietuvos nepriklausomybės dienų gyvomis akimis nėra matę, o dabartinės istorijos puslapiuose jie maskolių nupiešti graudžiai ir tamsiai.

Atėjo tarybiniai laikai, Lietuvai atnešti raudonosios armijos tankais. J. Vienožinskis liko Lietuvoje toliau ruošti naujuosius dailininkus, ištikimai tarnauti tikrajam menui. Bet čia prasidėjo nelemtis. Apie tai tegul kalba jo amžininkai ir mokiniai, kurie gyvena Lietuvoje.

Dail. Augustinas Savickas rašo: "...Pokario metais jis vėl nutapė vieną žanrinį paveikslą, kur pavaizdavo duonos pristatymą valstybei. Paveikslas buvo neteisingai kritikuotas dėl jo 'pesimistinio' kolorito, po to J. Vienožinskis jau pabūgo daugiau dirbti ir beveik išimtinai tapė portretus..." "Po kurio laiko mus, paskuti-

nus Vienožinskio mokinius, pasiekė liūdna žinia, kad jis apleidžia institutą, bet ryšių profesorius su mumis niekad nenutraukė. Jis ir toliau reikšdavo savo principingą nuomonę dėl išgalėjusio natūralizmo pokario metais.

"Ne mažiau principingas liko jis ir savo pasaulėžiūroje dailės palikimo klausimais; kai pokario metais spaudoje pasirodė straipsnis, kritikuojantis M. K. Čiurlionio asmenį ir kūrybą. J. Vienožinskis, svarstant tą straipsnį Vilniuje, šalia A. Gudaičio principingo pasisakymo, irgi neatsisakė savo teigiamų pažiūrų į M. Čiurlionio palikimą..." (psl. 350).

Kodėl pokario metais, t.y. antrojoje sovietų okupacijoje, J. Vienožinskiui reikėjo apleisti Meno institutą, sužinom iš Broniaus Uoginto atsiminimų:

"Prof. J. Vienožinskis iki pat savo gyvenimo pabaigos išliko tiesus savo įsitikinimuose. Ryžtingai ir drąsiai gynė savo meno pažiūras, nežiūrėdamas, kaip tai atsilieps jam pačiam, nepaisė jokių autoritetų, jeigu jie jam atrodė neteisūs. Kartą taip įvyko dailininkų susitikime su žinomu tapytoju akademiku Aleksandru Gresimovu. Būdamas akademistinio natūralizmo atstovas, jis savo kalboje užsiupolė įžymų prancūzų dailininką P. Gauguiną, kad tas esąs dekoratyvus, niūrus, netapybiškas, ir, esą, tarybiniam dailininkams nepriimtinas. J. Vienožinskis tuojau karštai ir garsiai iš vietos įsiterpė: 'Retam mirtingajam taip pasiseka sudeginti spalvas, kaip Gauguinui!' Tur būt, akademikas sutiko visai nelauktą pasipriešinimą — jis

Justinas Vienožinskis (1886 - 1960)

Autoportretas (1936)

nieko neatsakė ir reikšmingai surimtėjo..." (psl. 339).

Tas "reikšmingas surimtėjimas", aišku, daug ką reiškė. Prof. J. Vienožinskis anksti turėjo išeiti į pensiją.

Tą patį ar kitą atsitikimą dar ryškesnėje šviesoje atveria Vyt. Mackevičius:

"Štai kartą tuojau po karo, buvo toks jam būdingas atsitikimas. Tuo metu Lietuvos tarybinių dailininkų sąjunga dar nebuvo galutinai susibūrusi, o iš orgkomiteo atvažiavę valdininkai dažnai nevengdavo tuomet išgalėjusio administravimo. Dailininkų sąjungoj vyko pokalbis su A. Gerasimovu, kuris tuo metu ryškiai atstovavo meno paradiskumo

tendencijoms. Į salę įėjo truputį pavėlavęs J. Vienožinskis. Pasiklausęs svečio kalbos, jis iš vietos paprašo žodžio ir viešai pranešė paklausia: 'O kuo dabar jūs kūryba, kurią jūs vadinate socialistiniu realizmu, skiriasi nuo paprasčiausio salioninio meno?' Gerasimovas šokiruotas. 'Kas čia toks?' — klausinėja prezidiume sėdinčiųjų. Kažkas paaiškina, kad tai senos kartos dailininkas. 'Mes esame skirtingų platformų, ir nematau reikalo su jumis diskutuoti', — atsakė pranešėjas. Vienožinskio tiesumo, deja, jis nesugebėjo tinkamai įvertinti ir tinkamai į jį atsiliepti..." (psl. 334—335).

Atkentėjęs anomis sunkiomis pokario dienomis nuo rusų politrukų, prof. J. Vienožinskis ilgainiui tautos ir ypač ištikimųjų tikriesiems meno principams buvusių jo mokinių buvo įvertintas, ir šiandien kone kiekvienas jo buvęs mokinis išleistoje monografijoje kartoją žodžius "Orus ir principingas J. Vienožinskis buvo..." Bent iki šiol panšus žodžiai tenykščiame leksikone buvo taikomi daugiausia principingiems partijos žmonėms. Bet ši kartą, visų džiaugsmui, jie pritaikyti ir dideliame menininkui, kuris nieko bendro su partija neturėjo, o tik kovojo su partiniais politrukais, kurie bandė sutriptyti tikrojo meno principus.

Štai dėl ko monografija "Justinas Vienožinskis" dabar okupuotame krašte yra viena iš labiausiai gaudomų knygų.

• Daina ir poezija šio savaitgalio Chicagoje. "Laiškų Lietuviams" dainos ir poezijos vakaras šiandien 7 val. vak. Jaunimo centre. Savo poeziją skaitys jaunieji mūsų poetai studentai, dainuos sol. Gita Čapkauskienė. Taipgi šiandien 8 v. v. ir rytoj 3 v. p. p. Marijos-aukšt. mok. auditorijoje "Pirmyn" chorąs stato Johanno Strausso operetę "Šikšnosparnis".

Justinas Vienožinskis

Naturmortas su daržovėmis (1912)

DĖL ANŪKO SU VAIKAIČIU IR KELIŲ KITŲ NAUJADARŲ

A. SALYS

Pasaulio Lietuvis 12/48 nr. red. St. Barzdukas, ne nuo šiandien kalbos dalykais besirūpęs, paskardeno keletą mano praėjusios vasaros Dainavos mokytojų savaitėje sumintų naujadarų. Laiškais redakcijai dėl jų atsiliepė J. A. Steponaitis (apie *anūko pakaitą vaikaitį*), V. Kavaliūnas (apie *bulvainius, javienius, taršą, sportukus ir startukus*), o Draugo š. m. 4 nr. I. Sakalas apie *nikį* net ištisą straipsnį parašė. Gera, kad žmonės kalba domisi. Dėkui jiems už dėmesį. Dabar pažūrėkim, iš kur kam kojos dygusios ar dygtinos.

Ukrainietiška gudybė *anūkas* paliudyta jau J. Bretkūno šv. Rašto vertime, vėliau K. Sirvydo žodyne ir gyvojoje kalboje plačiai sakoma rytiečių ir dzūkų, bet svetima žemaičiams ir veikt visiems vakariečiams aukštaičiams. Skolinys yra plačiai įsisaknijęs ir bendrinėje šnekamojo kalboje (*anūkas, -ė, -ai, anūkeliai, -ės*), kaip ir *grybas*, nors šiam turime ir senus savus žodžius *budė* arba *budis* ir *kremlblys*. Todėl abu skolinius, be nuorodų į pakaitalus, deda ir Dabartinės lietuvių kalbos žodynas.

Rašomajai kalbai J. Jablonskis jau gerokai prieš Pirmąjį pasaulinį karą vietoje *anūko* pasiūlė naujadarą *vaikaičius*. Ir ne iš pirmo juos išlaužė. Mat vienur kitur Rytų Lietuvoje, pvz. atkraištinėje Lazūnų termėje, anūku ir anūkei pažįstami gyvi *sūnaitis* (sūnaus sūnus) ir *dukraitė* bei *dukteraitė* (dukters duklė). Abu pirmuosius duoda ir A. Lalis savo 1912 m. *Lenkų ir lietuvių kalbos žodyne*, J. Šlapelis jau 1907 m. *Sveitimų ir nesuprantamų žodžių žodyne* aiškina: *Dukraitė* — anūke (1.). *Vaikaičio* terminą buvo priėmė ir teisininkai įstatymų kalbai. Prie jo daugiskaitinės lyties *vaikaičiai* pasilikta ir dabar Lietuvoje (Plg. 1970 m. *Santuokos ir šeimos kodeksą*). Šalia *vaikaičio* vėliau susidaryta ir *vaikaitė*, kada neskiriama sūnaus ir dukters vaikis. O darybos *vaikaitis* yra to paties molio, kaip ir *kalvaitis*, *ūkininkaitis* (*gaspadoraitis*), kur reikiama kalvio, ūkininko sūnų. Plg. dar pasakų *karaliūnaitis*, *karaliūnas* sūnus, mažas *karaliūnas*. Terminis mažiškinis dktv. *vaikaitis* čia neklūva, nes bendrinėje kalboje mažiškiniais paprastai vartojami *vaikelis*, *vaikutis*, rečiau *vaikelukas*, *vaikutėlis*, *vaikučiukas*. Kodėl kalbininkai nesiūlo atgaivinti *anūko, -ės* pakaitu J. Bretkūno pažįstamus *nepuotis* ir *neptė*, gilios senovės palaikus, atsakyčiau taip pat, kaip 1937 m. *Gimtosios Kalbos* straipsnyje "Mūsų gentvardžiai" esu pasakęs: "Kaip neturinčius nė jokių žodinių giminaičių juos būtų sunku prigydyti ir bendrinėje kalboje." Priėmę *vaikaičius* ir *proanūkus* galime vadinti *provaikučiais*, *prosiūnaitėmis*, *produkraitėmis*, o posūnių ir podukrų, t. y. povaičių vaikus vėl — *povaikaičiais*, *posūnaitėmis*, *podukraitėmis*. Tokie terminai jau veikt prieš trisdešimt metų Valstybės Tarybos (ir man pačiam dalyvaujant) buvo priimti įstatyminės genealogijos reikalamis. Plg. dar *Lietuvių Enciklopedijos* straipsnį „Gentvardžiai“. Iš šnekamosios kalbos *anūku*, tur būt, nebeįsiveisime, bet rašomajai tefektini *vaikaičiai* su *sūnaitėmis* ir *dukraitėmis*.

Svetimą terminą pažodžiui iš-

siversti, žinoma, yra labai paprasta ir lengva. Tokius vertinius kalbotyroje vadiname *verstiniais skoliniais* (ang. loan translation arba calque). Todėl ir *potato chips* daug kas verčia ne tik *bulvių skiedrelėmis*, bet ir *drožlėmis*, taip pat *bulviaskiedrėmis*. Mačiau viename laikraštyje parašyta net *bulvių skeveldros*. Žymiai geriau susidaryti pagaulį terminą savos kalbos darybinėmis priemonėmis. Todėl mano pasiūlyta *bulvainiai*, kaip *saldainiai*. Priklausoma, kad sąvoka niekada nebūsianti aiški, nes mūsų šeiminkės daug įvairių valgių gamina iš bulvių. Tiesa, termėse pažįstamas *bulvainis* arba *bulbainis*. Vienur taip vadinamas su bulvėmis keptas ragaišis, kitur vėl kugelis. Bet ir Milkans 1800 m. žodyne pirmą kartą paminėtas *saldainis* jam reikšė meduolį, pipirgietį (pipirinką). Dar ir Laliui (1902 m. žodyne) jis tebereikšė *honey cake*, o *candy* jis vadina *cukrine*, bet 1912 m. žodyne lenk. *cukierek* vėl pažodžiui verčia *cukrainiu*. Tik J. Jablonsko pastangomis pagaliau *saldainiai* susiaurinta reikšme mums pakeitė slaviškas *cukierkas*. Taip galėtume vartoti ir *bulvainius*, pamiršdami su keliu aną bulvinį ragaišį su kugeliu, bet ir bulvainę, bulvių sriubą.

Ang. *cereal* (iš lot. *cerealis*, būdvardinis vedinys iš romėnų žemės ūkio deivės Ceres vardo) reikiama ne tik javus ir jų grūdus, bet ir javinį valgį pusrūčiui. Nusižiūrėjęs į tokius rytiečių būdvardžius, kaip *avižiūnis*, *bulvienis*, *kvietienis*, kurie sudaiktavardė reikiama ir avižinius šiaudus, bulvių laiškus, kvietinius šiaudus ir net ragaišį, pasiūliau ir *javienius*. Viena mokytoja pastebėjo, kad jos šeimoje vietoj *cerels* vartojami *traškučiai*. Bet ką padarysi, kad *hot cereal* valgant visiškai netraška, tik verdant pliupa, kunkuliuoja. Vaikų kalboje šiuo atveju kartais galėtų atsirasti ir *pliupečių* pavadinimas. Žinoma, tiek pat galimi ir *javainiai*, nes kvietinis ragaišis žmonių kalboje vadinamas abejaip,

Justinas Vienožinskis

Justinas Vienožinskis

Dailės institutas Vilniuje (1956)

kvietieniu ir *kvietainiu*. Bet negi viską reikėtų rikduoti pagal *saldainius* ir *sviestainius*.

Reikšti ang. *pollution*, kada turime galvoje oro, vandens ir žemės gadinimą, teršimą kenksmingomis išmatomis (ang. discharge), vis tik reikia atskiro termino. Teršimas, užteršimas, suteršimas būtų per bendri tai sąvokai. Mano pasiūlyta *tarša* (kirčiuojama kaip *žiema*), sudaryta iš veiksmazodžio *teršti*, kaip ir *narša, varža, ranga, gyra, mūša* iš *neršti, veržti, rengti, girti, mušti*. Čia turime vad. *žalsių* kaitą. Tiesa, nesakoma *ara*, nes iš *arti* su balsiu kaita sudaryta *orė, arimas, arimo metas*, bet Juškos žodyne duota ir *arė, arimo metas*, patvirtinta Duokiško apyl. Ang. *pollutants* vėl galime vadinti *teršalais* arba *užteršimais*. Prireikus dar galime vartoti ir būdv. *taršus*, kuris teršia (ang. polluting), taip pat *teršiny*, kas užteršta, užteršta, užteršta vieta. Darybai p.g. grutas: *nešti*; *nša* (derlius): *našus* (derlingas, greitas patogus); *nešiny*; *tvenkti*; *tvaną*; *tvanus*; *tvenkinys*.

Startukas ir *sportukas* suminėjan, kad taip dabar Lietuvoje šnekamojoje kalboje imta arba siūloma vartoti. Mat, į tą kalbą, ypač miestuose, veržte veržiasi rusybė *tapkės*, vartojamos sportiniams batukams ir šiaip lengviems bei minkštiems bateliams (ypač be kulnų), taip

pat šliurėmis bei šlepetėmis vadinti. *Sporto, sportiniai batukai, sportbačiai*, sakoma, nepajėgia atsispirti rusiškams *tapkėms*. Todėl šalia sportininkų kalboje jau vartojamų *startukų* pasiūlyti ir *sportukai* (žr. P. Kniūkštos straipsnį *Kalbos Kultūros* 16 nr.). Savo daryba, tiesa, abu tie pavadinimai nėra visai paprasti, bet ir nieku ne prastesni už tokius gyvosios kalbos vedinius, kaip *švilpukas*, *švilpynė, plūdukai*, meldų kūleliai plaukti, narukas, vyrius „zoviesas“, *laidukas*, čiaupas, volė, mėtyklė, dėžė žuvims vandenyje laikyti gretimais su *švilpa, plūdės, naras, sąnarys, bumbulas*, toks vandens paukštis, *laidas*, dėžė žuvims, viela elektrai. Bet įdėtu trumpesni ir pagaulesni nei įprastinės darybos naujadarai *startinukai, sportinukai*.

Nikis, kaip ang. hobby pakaitas, mažne gali taikstyti į „senadarą“, nes yra gimęs apie 1932 m. vad. S. Čiurlionienės *Čikano* šeštadieniuose, kur pas ją rinkdavosi rašytojai, vertėjai ir priedo vienas antras kalbininkas. Kartą velionis min. K. Bizauskas, buvęs Lietuvos atstovas JAV, išpasakojęs apie amerikiečių visokių hobius,

pasigedo jam lietuviško pakaito. Sustojome prie *nikio*, kuris šiaip gyvojoje kalboje (paprastai peikiamai) reiškia užsispyrimą, alką (apie žmones) ir nirtulį, „naravą“ (apie arklius). Sutarėme, kad šiaip rašomoje nevartotam *nikui* galima suteikti ir tauresnę perkeitinę reikšmę, ypačiai, kad vkt. *nikti* (paprastai *inikti*) neturi menkinamos reikšmės. Todėl V. Kamanauškas savo žodynėlyje *Kalbėbėkime lietuviškai* (1933) ir palaido *nikį* apyvarton. Bet šiaip jam nebuvo progos papliti, nes ir apie hobius daugiausia tik su užsieniečiais šnekantieji tekalbėdavo. Jei kam *nikio* peikiamasis prireikšmės labai priešais šoka, tai hobio pakaitu, rodos, gerai galėtų eiti *mogis* (dirčiuojamas kaip žodis). Jo pirminė reikšmė pomėgis, smagumas. Taigi reikšme hobiui dera ir, be to, šiaip bendrinėje kalboje nevartojamas. Jo neįdėjo nė *Dabartinės lietuvių kalbos* žodynas. Kun. J. Vaišnys man laiške yra dar siūlęs *imėgi*. Jis minimas, kaip *imėgio, ismylio* sinonimas J. Barono 1932 m. žodyne. *Mogis*, atrodo, kiek geriau nusako sąvokos trukmę, nuolatinumą, negu *imėgis*.

Spėk, kuris Van Gogho originalas

Kaip praneša amerikiečių žurnalas „Industry Week“ (70. 12. 21), Hamant bendrovė New Yorko surado būdą tobulai reprodukuoti tapybos kūrinius. Tai chromografinis procesas, kurį panaudojant, paveikslų paviršius, spalvos, intensyvumas, linijos ir t. t. visiškai atitinka originalą. Tik įgudę ekspertai gali atskirti, kur kopija ir kur autentiškas kūriny.

Suprantama, išradėjai kol kas laiko paslaptįje naujo metodo detales. Tik nurodo, kad reprodukcijos gaminamos, naudojant fotografijos, elektronikos ir mechanikos aparatus. Vienai kopijai padaryti dar reikia keliolikos fazių ir kelių dienų. Tai nėra pigus projektas.

Kokia gi nauda iš tokio išradimo? Ar dėl to nenukentės vidutinio pajėgumo dailininkų entuziazmas, kadangi pirkėjai savo sienas norės papuošti pačiais geriausiais kūrinių, nors ir reprodukcinių vertės, bet pakankamai tobulos?

Atrodo, dailininkams teks gerokai pasitempti, norint konkuruoti su pagarsėjusiais šedevrais. Juk šiandien tiek amerikiečių, tiek lietuvių visuomenėje pigios kokybės originalų yra nesuskaičiuojama galybė. O kiek tu sekmadieninių tapytojų darbų darbelių puošia kambarių sienas! Pasitaiko, jeigu

finis procesas reikšmingas tuo, kad geriausius tapybos kūrinius saugojami seifuose, o muziejų lankytojas bus rodomas tik kopijos. Nereikės prie Rubenso ar Rembrandto laikyti ginkluotų sargų, kaip dabar jau yra kai kuriose galerijose.

Neseniai chromografinis metodas buvo dramatiškai pademonstruotas New Yorke. Ant sienos gretimai buvo pakabinti N. Krushenicko paveikslo „Raudona, geltona, mėlyna, oranžinė“ originalas ir kopija. Lankytojai niekada negalėjo atskirti ir kelis kartus sugrįždavo galerijon pasitikrinti.

Pr. V.

INDENŲ GYVENIMAS NUOTRAUKOSE

Gamtos istorijos muziejuje Chicagoje iki gegužės 15 d. išstatyta 100 nuotraukų, vaizduojančių Red Lake indėnų kultūrą Šiaurės Minnesotoje. Nuotraukos parinktos iš 5,000 negatyvų.

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR SLAPUMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. 695-053 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val.: pirm., ketv., 1 iki 7 popiet.; antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR. 6-2400

Val.: pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penktadi. 10-4; šeštadi. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-0900

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR
EMOCINIS LIGOS
GRAFFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusherija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepi, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220

Namų — rezid. — Prospect 8-0081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadi. ir šeštadi. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO
SPECIALYBĖ

5540 St. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525
Telef. veiklia 24 val.

Tel. — Reliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 W. 59th Street

Val.: pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštadi. 12-2 val. p. p. trečiadi. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE

MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadi. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštadi. 11 val. ryto iki 5 val. p. p.

Ofiso telefon. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159

DR. P. KISIŠLIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero

Kasdien — 3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Tel. Hemlock 6-8545
(Ofis ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801

DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

2454 W. 71st Street
(71-08 ir Campbell Ave. kampas)

Pirm. ir penkt. 2 — 3 p. p.
Antradi. ir ketv. 9 — 11 v. r.
ir 4-8 p. p. Šeštadi. 9 v. r. iki 12 d.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5148
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir „contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS

5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS

9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradi., ketvirtadi. ir penktadi. 8 v. r. iki 3 v. v. Treč. ir šeštadi. 8 v. r. iki 3 val. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS

2745 West 69th Street
Tel. 737-2290; ofiso ir rezidencijos
Pirma ligonius tikrai susitarus —
(By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslių ir Prostato
CHIRURGIJA

Ofisas 2656 West 63rd St.
Val.: antradi. nuo 1 - 4 popiet.
ketvirtadi. nuo 5 - 7 vakare

Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso tel. Reliance 5-4416
Rez. GRowellhill 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296

Valandos: 2-8 v. v. penktadi. 10-12 ryto, 2 iki 8 val. vak. Šeštadi. 1 iki 4 val. vak. Treč. ir Šekmad. uždaryta.

Rezid. tel. WA 5-3099.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1223

Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadi. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6190

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Pirminėje ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

Tel. PProspect 6-9400

DR. ONA VASKEVIČIUS
(VAKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ

6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antradi., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadi. 2-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-0446, rez. HE 4-3150

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštadi. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
Val.: pirmad., antradi., penktadi. 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirt. 6-8 v. vakaro
Šeštadieniais 11-4 val. popiet.

Il Vigilante del Mare ryškėjančios detalės

Žvilgsnis į Dariaus Lapinsko veikalą, premjeros išpūdžiams susigulėjus

Sunku pilnai suprasti pirmu paskaitymu simboliniai surrealistinė poezija, romanas ar drama. Nelengva užduotis iš vieno spektaklio suprasti avangardisto surrealistinį veikalą, nes intelektualinis procesas prasideda tik po spektaklio.

Lengviau pasakyti, vadovaujantis emocijomis, "patiko" ar "nepatiko". Sunkiau intelektualiai išmąstyti spektaklio triptiškame kolaže derinamą simboliką.

Vieni kūrėjai lengviau suprantami, kiti gal atrodo taip neįdomus, kad nėra net gilesnio noro juos suprasti. Treti sunkiausiai suprantami, todėl ir mažiausiai populiariai. Jų hermetiškas menas su kiekvienu nauju kūriniu atskleidžia savitai originalius simbolius. Jei pereitame veikale "šešėlis" jam reikė mirtį, naujame veikale tas pats "šešėlis" gali jam reikšti šviesą ar kitokią fantaziją sukurto simbolį.

Tad ir "Il Vigilante del Mare" pirmąją repetitijų dieną, vieno iš veikėjų žodžiais: "jauciausi beviltiškai pasimetęs", kol "pamažu pradėjo ryškėti kai kurios detalės". Nenuostabu, kad daugumas po spektaklio jautėsi taipgi panašiai. Veikalas liko enigmatiškas, komplikuotas, nesuprastas.

Veikalo šaltiniai

Salia poetų Bradūno ir Mackaus tiesioginių eilėraščių citatų, naudojamas ir lietuvių liaudies dainų tekstas, ir "Eglės žalčių karalienės" legendos simbolinės implikacijos. Laikraščiuose tilpusios žinutės. Krepšinio rungtynės. Karikatūrinės skaidrės. Plokščių muzika. Chicagoje įvykusių demonstracijų sukarpyta film su juodų "mickey mouse" įtarpomis. Netiesiogiai, trečiame paveiksle, pagal Šv. Rašto Genesės pirmą knygą atkuriamas sceninis pasaulis. Implikuojama Landsbergio "Penki stulpai turgaus aikštėje" lietuvių tautos draminė lemtinga. Kuriama Shakespearo "Hamleto" išprotėjusios Ofelijos laikai scena.

Ryškiai vyrauja mistinis skaičius penki — simbolizuojantis nekintančią gamtinės visatos galia.

Trijų paveikslų veikalas. Slengas, stingsta, ritasi pirmyn, šoka atgal, raudonais lašais dažo jūro baltas putas.

Pirmas paveikslas

Penkiaus lėtai bangavimais skleidžiasi raudono aksomo uždanga. Pro miglas ir rūką aidai penki duslūs laivo signalai, o gal tai jūroje budinčios vėlės dejavimas?

Scenos centre, juodu fraku, juodoje skraistėje sustingęs siluetas. Primeną — velnią? Keleivį? Klausytojų vidinės sąžinės balsą? Programoje pažymėta: Master of Ceremonies. Nuotaika nostalgika, rami, kaip jūra prieš audrą. Šaltai, atitrauktai jis pradeda monologą... Staiga, scenos gilumoje ant baltos laivo burių drobės, tarsi filmų ekrane — brutalus muštynių vaizdas, lydimas klaikaus šauksmo: "Padėkl. O, Dieve, man padėkl!"

Ivykių akimirkoje sustingęs Master of Ceremonies pasakoja toliau: "Iš pradžių niekas nežinojo nei jo vardo, nei pavardės — pamažu pradėjo ryškėti kai kurios detalės".

Orkestro instrumentai kelia disonansinį, chaotišką triukšmą. Tarsi žmonės užsiėmę savais rūpesčiais, nesuinteresuoti, neįsijaučiantys — nepažįstamo žmogaus kančiai.

Scenos pakopose, vaizduojančiose svarbesnių pareigūnų lūmus, uniformuoti kariškiai, tiesiogiai atsakingi už ano asmens lem-

ti, klausosi krepšinio komandos rungtynių, kortuoja, ignoruoja viską, kas trukdo jų azartiniam lūmumui.

Scenos gilumoje, "anapus Atlanto, virš besileidžiančios vakaro saulės ji žaidžia su sūneliu". Laukianti grįžtančio vyro.

Ivairiaspalvis milžiniškas sviedinys už vaiką didesnis. Tai lyg didis nelaimingo įvykio grūties skausmas, nespėjęs dar našlaičiui sudrumsti vaikiško gyvenimo džiaugsmo.

Jiems bežaidžiant, praskamba liaudies daina: "išbėgs pelė iš miško... ta pelė suėdė katę... ta šunį suėdė vilkas... Orkestro palyda chromatiniai kyla aukštyn, tarsi kovos įtampoje, kurioje silpnasis pralaimi stipresniam. Laimi anarchija, despotizmas. Mažesnė tauta suėdama didesnę.

Baltoje drobėje vėl siluetų šešėliai, pirmojo paveiklo kilmakiniame dialoge. Iki sąmonės netekimo primuštam belaisviui pristatomos trys fatalinės galimybės. Per mikrofonus aidai laisvosios šalies himno fragmentai, skaudžiu kontrastu atsitrėnkdamieji į regimą tikrovę.

Pirma galimybė: savo valia gali rinktis sugrįžti į laivą. (Orkestras improvizuoja brutalų, žvėrišką žmogaus mušimą.)

Antra galimybė: jei atsisakysi, galėsim jėga tave sugrąžinti. (Orkestras improvizuoja brutalų, žvėrišką žmogaus mušimą.)

Trečia galimybė: galėsim tavo draugus paprašyti, kad atliktų šį nemalonų darbą. (Orkestras trečiukart improvizuoja žmogaus mušimą.)

"Ko lauki?, esi laisvas rinkis... nepamiršk: šis yra laisvės kraštas."

Master of Ceremonies prieina šlapus drobės ir kreipiasi į pusgyvio tėvo siluetą. Orkestras improvizuoja lėtus, artėjančios mirties žingsnius. Master of Ceremonies, — atspėjus šešėlio mintis, kalba: — "Ko krūptelėjai? aaa, suprantu. Anapus Atlanto paliktas vaikutas. Nusiramink, jisai dar tebežaidžia tavo iš tolimų kelionių parvežtu žaisliuku".

Vaikutis scenoje žaidžia, boksuoja, bandydamas parversti, nuvirstanti, amžinai besišypsanti pajaca. Įdomi satyrinė akimirka, vaizdžiai iliustruojanti ironiją — įsigalėjęs blogis, neapykanta (hipokritiškai besišypsantis pajeco kaukėje), neįveikiamas, neįautrus, nesigailintis nei mažamečio.

Nekaltas vaiko žaidimas įsibuoja orkestrą iki šniokščių audros. Girdime dainą: "Eik oželi, vandenio, pikto vilko nebijo, su kojelėm patrepk, su rageliais pabarškink"... Žmogus, natūralia prigimtimi,

DALIA KUČENIENE

laisvę vertina daugiau negu visa kita. Jos netekęs, nors ir suprasdamas savo ribotas jėgas, prigimtimi į ją vis dėlto veržiasi — būdamas, alegorine prasme, tik "oželis", bando nugalėti "vilką", įs kraujas. Scenoje tamsa.

Aktorius Leonas Barauskas Dariaus Lapinsko "Il Vigilante del Mare" pastatyme. Nuotr. Virgilijaus Kauliaus, S.J.

atsigindamas "rageliais", kovodamas "kojelėmis" — iki mirties. Orkestro palydoje išaugusi frenetiška kova, nukertama! Scėnà ir salę pripildo, pralaimėjusio šauksmas: "No ooo- - -"

Antras paveikslas

Pirmame paveiksle ryškėjo žmogaus bejėgiškumas, žvėriškas brutalumas, silpnosios pralaimėjimas. Antrame paveiksle vyrauja intymios vidinės nuotaikos. Veiksmas sustingsta. Tapomas lyriškas paveikslas: ilgesingas nerimas, negrįžtančio laukimas, nesulauktojo apraudojimas, galėstis.

Lyg už grotų kalėjime įinai šaukia jį: Žilvine, Žilvinėli. Girdima daina: "Dega ugnis už ežerų, krinta byra ašarėlės". Scenos gilumoje, baltoje drobėje, krinta byra kraujo lašai, aptaškodami pakaruoklio siluetą. Įterpiama Bradūno ir Mackaus poezija.

Sekančios kompozicijos muzikoje ir žodžiuose "Parbėk, laivuži" norima užslopinti įsiliepsnojusį skausmą melaginga viltimi. Pasamoneje pratęsiamas laikas, atitolinama realybėje įvykusi tragedija. Žodžiuose "sustok, juodas laivėli" atsispindi mirties realybės sąvoka. Drobėje nustoja lašėti kraujas. Scenoje tamsa.

tojai, vaidintojų rolėse. Makabriškas simbolių krovynys.

Vaidintojai, tarsi graikų teatre, paslėpę veidus už besišypsantių pajacų kaukių. Beveidžiai diplomatai pasislėpę už baltųjų rūmų kolonų. Su judančiomis kolonomis įvežama balta skraiste užklotą statulą. Publikai pasiekti statulą — sudėtingas procesas, panašiai kaip paprastam žmogui pasiekti valstybės valdžios viršūnę. Reikėtų prasiskinti kelią pro baltuosius stulpus... pro diplomatų sustingusius kaukes... pro baltą skraistę uždengrą statulą... pro statulos kaukę...

Master of Ceremonies, primena cirke liūtų dresiruotoją. Energingai botagu pliauškindamas, pasirošęs pristatyti šokiruojantį spektaklį.

Pradedama dieviškoji šešių dienų kūrybą surrealistine prasme.

Pirmą repetitijų dieną buvo tamsa. Aktoriai buvo beviltiškai pasimėtę.

Antra repetitijų dieną. Lai būna šviesa. Šviesai atsiradus, kyla tarp aktorių nepasitenkinimas ir desperatiškas kitų rolių ieškojimas.

Trečią repetitijų dieną. Reikia dekoracijų. Jauki žaluma pripildo sceną.

Ketvirtą repetitijų dieną. Prireikėjo kostiumų.

Penktą repetitijų dieną reikėjo jau publikos. (Taip kaip Dieviui penktą dieną reikėjo paukščių ir jūros gyventojų.)

Šeštą repetitijų dieną, spektaklis įvyko prie uždary durų. Kodėl prie uždary durų? Gal todėl, kad buvo norima užslėpti spektaklyje išryškėjusią tragediją?

Master of Ceremonies prieina prie statulos, nutraukia baltą skraistę...

Kaip senovėje didikų patenkini-mui arenoje būdavo pristatomi pajėgiausi linksminiojai, aktoriai — taip ir šio spektaklio žiūrovų malonumui vaidina pats prezidentas! Supratęs, kad "pajaciniai" diplomatai nepajėgė apsaugoti arba bent užslėpti įvykusios tragedijos, kreipiasi tiesiog į klausytojus, ieškodamas pritarimo, kaltindamas ne ką kita, bet jam tekusią rolę... niekas nekaltas... kaltė lieka jamžinta tik rausvoje putoje, našlaičio ilgesyje ir žmogno išprotėjime...

Master of Ceremonies, atlikęs ritualines apeigas, sugrįžta į scenos centrą. Kaip pradžioje arba kaip antrą kartą matomoje filmoje, penkiaus lėtai bangavimais užsikleidžia raudono aksomo uždanga. Pro miglas ir rūką vėl aidai penki duslūs laivo signalai, o gal tai jūroje budinčios vėlės dejavimas?

Epilogas

"Il Vigilante del Mare" savo sudėtimi originalus veikalas. Ne vien lietuviškame, bet ir pasauliniame teatre vargu ar galima rasti lygiagretaus palyginimo. (Kompozitorius John Cage yra bandęs panašiai pavergti muziką žodžiui.)

Siame veikale per mažai muzikos, kad jis priartėtų prie muzikinio žanro kūrinių. Tuo pačiu per daug muzikos, kad veikalas prilgtų tradiciniam dramos ar tragedijos žanrui.

Liko ryškios kai kurios "Naujausio teatro" sąvokos, kaip pvz., klausytojuose sukėlimas antagোনizmo jausmų, sprogtančių emocijų, neapykantos reakcijų. (Šie elementai, manau buvo sėkmingai pasiekti.)

Paties autoriaus žodžiais "Ši veikalą inspiravusi istorija, yra istorija žmogaus, patekusio tarpe dviejų didžiulių, asfaltų lyginančių ratų." Ji — nesukėlė laisvame

GAVĖNIOŠ APMĄSTYMU

VICENTE GAOS

KLAUSIMAI

Žodžius nusineša vėjas. Raidė užmuša. Ir nežinome, ar dvasia susitiprina, išgano. Ar bergždžia atverti burną, ištarti žodžius, kurie numiršta lūpose? Ar vėta išsekti nenaudingam darbe, nubrėžti tylus ženklus, nebylias mįslės baltuose lapuose, kuriuos vėjas taip pat išplėšia

ir išsklaido — kaip rudenį medžių lapus — kiekvienais metais? Ar visa veltui?

Ar negana žmogui gyventi su diena, gyventi mirštant be ilgesio, ir be noro, nesirūpinant šitom šmėdom?

Ar to negana? Ar kalbamės, norėdami vien praleisti laiką? Vien tik ryžtamės rašyti, kad užpildytume gyvenimą, kad jį jamžintume praeitama, norėdami išgelbėti tai, kas neišgelbstima? Ar nieko nevertos mūsų pastangos? Ar visa yra tuštybių tuštybė, beprasmiš troškimas — žodžiai, ženklai, lapai, vėjo šuorai, pučią, kai Dievas panori?

Daugiau nebeklauskime. Ramybė, ramybė. Gal ne visą nusineša vėjas, užmirškime jo gūsius, piktus, nesuvaldomus. Negalvokime apie tiesą, kad nežinojimas mus apsaugo nuo blogiausio, Viltiniai laukime, kad laukimas nebuvo apgavystė.

Viltis prarandama paskausia, ji deganti vėnis, į kurią įsikimba žmogus. Jos nepameskime. Niekaip neprarasdime vilties!

UŽMIRŠK

Žmogau, užmiršk... Užmiršk, kad esi pelenai ir kad turėsi pavirsti į pelenus.

Užmiršk tą trečiadienį ir "in pulvis reverteris".

Nes, nors esi pelenai ir dulkės, aplink klesti gyvenimas, meilė, grožis.

Tiesa: grožis, meilė, gyvenimas — nuvystančios vienądienės gėlės.

Bet gėlės, taip. Ligi laikos jų kvapsties apžavai.

užmiršk dulkes ir mirtį. Bus geriau jų neprisiminti.

Su prisiminimu ar be jo, vienądien pasibels į tavo duris.

Dabar jas uždaryk. Atidaryk balkoną, lai įsiveržia ir tave apsvaigina saulė.

Klausyk: užmerk blakstienas ir tegul saulė tave išgelbsti iš chaoso.

Galiausiai pamatysi, kad tas pat gyventi ir numirti sekma dienai

kaip ir trečiadienį. Kai ateis šalta ir peleninė mirtis,

atatinkamai priimk, ramiai, būdamas tikras gyvenęs.

Prisiminsi gyvenimą, nepatikėjusį laidotuviškam

pranašavimui, kuris nepasimetė Dievo baimėje ir abejonėje.

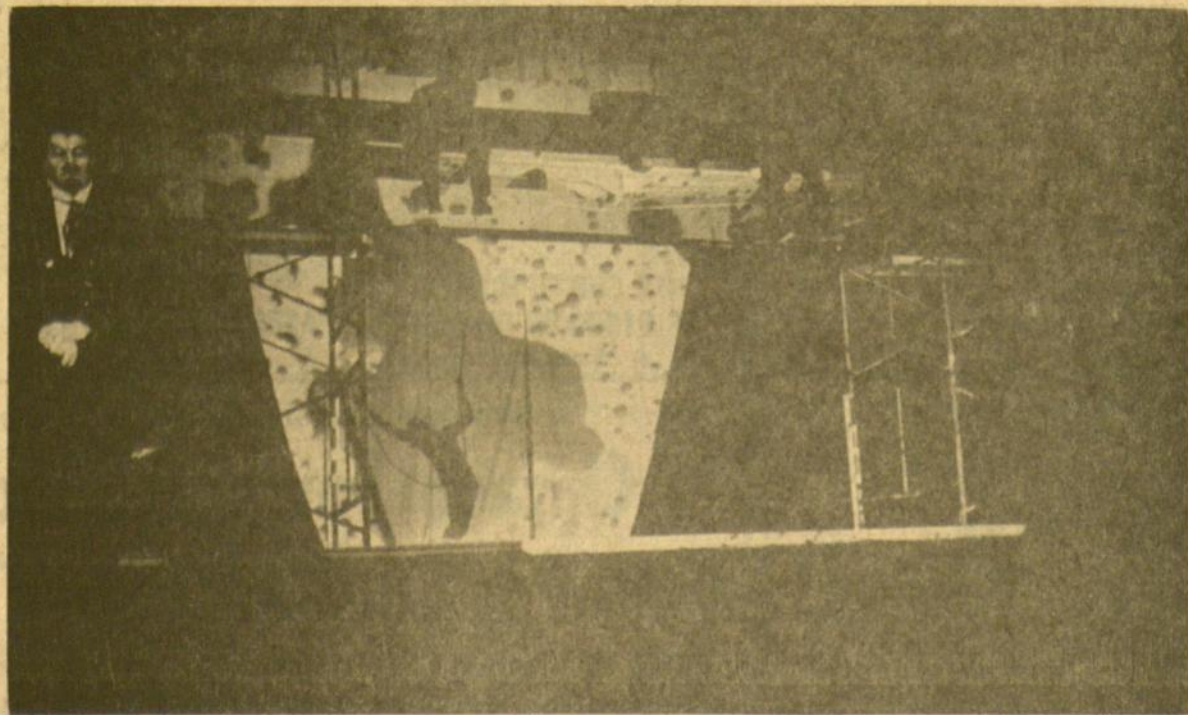
Kai pajusi kartų pelenų skonį burnoje, nuryk juos.

ištuštink. Mirčiai atėjus, atidaryk duris, išsitiesk ir užmirk.

...Neprisimink.

Išvert. P. Gaučys

Vicente Gaos, ispanų poetas ir literatūros profesorius įvairiuose JAV universitetuose. Savo poezijoje vienas pirmųjų pradėjo kelti religines ir filosofines temas, o ypatingai Dievo temą, kaip paslaptį ir kančią, kaip ko-
g. ir abejonę.

Dariaus Lapinsko "Il Vigilante del Mare" antrojo veiksmo paveikslas scena.

Nuotr. Virgilijaus Kauliaus, S.J.

(Nukelta į 4 psl.)

Lituanistiniai kursai visuomeninei talkai stiprinti

V. CIZIONAS

„Draugo“ 1970 m. lapkričio 28 d. nr. antroje dalyje stambiau pirmuoju straipsniu buvo duotas pokalbis su naujuoju JAV Lietuvių Bendruomenės Centro valdybos pirmininku Vytautu Volertu, užvardintas „Kai stinga rankų darbui“.

I klausimą, kokia būtų naujos kartos lietuvių akademikų pareiga ir misija savo bendruomenės ir savo pavergtos tautos atžvilgiu ir kaip jie tą pareigą atlieka, naujosios LB Centro valdybos pirmininkas šitaip atsakė:

„Savo pareigas akademikai turi geriausiai suprasti ir, manau, jie jas tinkamai atlieka. Gal tik šiek tiek trūksta sąlyčių su gyvenimo praktika, kuri būtinai reikalauja „juodadarbių“. Glaudus ryšys su visuomene šią problemą išspręs, o kaip geriausiai reikštis — jie patys susiras“.

Siam LB C. v-bos pirmininko optimizmui lyg ir atliepia mūsų akademinių jaunimo, aktyvumas protesto ir paramos demonstracijose Brazilskų, S. Kudirkos ir Simokaičių bylų atvejais. Mūsų išsiviešioji visuomenė tais atvejais patyrė, kad jos jaunosios kartos nėra atsiskyrusios nuo tėvų kartos, kad jaunimas, ypač akademinis, yra pakankamai jautrus likiminiais tautai momentais ir veiklus konkrečius tu momentu uždavinius vykdydamas.

Tačiau dešimtmečiais pergyventoji išsiviešioji tikrovė vis dar meta abejonių šešėlių ir ant šios pakilusios veiklos. Pvz., „Keleivio“ š.m. sausio 19 d. vedamajame šitaip samprotuojama: „...mus vis tik kankina mintis, kad šios entuziastingos demonstracijos ir šios dienos veiklumas dar nėra labai tikra garantija ateičiai. Kas liks po jų? Po šios tragiškos sensacijos, tuo tarpu sukrėtusios visą kraštą? Ar tik vėl ne tas pats senoviškas didelės mūsų jaunimo dalies bodėjimasis lietuviška knyga ir laikraščiu, lietuvišku renginiu, lietuviškom politinėm problemom ir... pačiu lietuvišku žodžiu, kurio ir dabar nevienam stinga? O ar be visų šių vertybių gali dar ilgam gyvuoti mūsų šios dienos entuziastingoji lietuviybė?“

Tokia dvejoja, optimistinė ir abejojanti, net pesimistinė, nuotaika mūsų tautiškai — visuomeninių dorybių atžvilgiu gana dažnai nuskamba tiek spaudoje, tiek ir gyvu žodžiu pareiškiamą konferencijų bei simpoziumų diskusijose. Mūsų organizuotosioms pastangoms tautinės sąmonės ir kultūros ugdymo, taip pat ir politinės kovos dėl tautos laisvės srityse daugiausia lemia tai, ką ir kaip pergyvena, galvoja ir sprendžia paskiras tautietis šių problemų akivaizdoje. Dar svarbiau, ar tos problemos iš viso kyla jo sąmonėje, yra jam pažįstamos, suprantamos ir savos?

Toks klausimas gali ne kartą iškilti ir iškyla, kai susiduriama su mūsų išsiviešiosios jaunuuomenės dalyvavimu savoje, lietuviškoje, viešumoje, o ypatygiu atveju, ir prasiveržimu į plačiąją gyvenamojo krašto viešumą. Visų patirtas ir pergyventas susijaudinimas, dvasinis pakilimas ir ryžtingas organizuotas veiksmas minėtais tragikalių įvykių ir bylų atvejais ryškiausiai ir tikrai efektingai realizavosi tik jaunimui išėjus į pirmąsias žodžio ir veiksmo gretas.

Esama pagrindo tikėtis, kad šio meto jaunimo suaktyvėjimas jau nebebus, ypač, kai daugelis atsakingų pozicijų bendruomeninėje veikloje palengva ir pastoviai pereina į jaunųjų kartų rankas. Belieka tik linkėti, kad JAV L. B-nės Centro valdybos pirmininko mintis apie akademikų sąlytį su gyvenimo praktika ir ryšį su visuomene būtų tinkamai akademinio jaunimo suprata ir įvertinta. Vytauto Volerto

žodžiais, „juodasis“ visuomeninis darbas esąs „pagrindinė“ profesija kiekvieno susipratęsio išsiviešio, nes juo remiasi mūsų gyvybė, t.y. fizinis ir kultūrinis lietuvių išsilaikymas.

Atrodo, kad didelė organizuoto akademinio jaunimo dalis tikrai supranta tokio išsilaikymo svarbą, nes tatau liudija ir to paties jaunimo mintys jo spaudoje.

Verti dėmesio ir paramos viliusi jaunimo balsai pasirengimo klausimu. Šių eilučių autoriui pateko į rankas „Lietuvių Jaunimo Informacijos Centro Biuletenis“ vasario 1971 m. nr. 2. Paskutiniame to biuletinio puslapyje Aldona Kubiliūtė pateikia siūlymus ateities veiklai. Pirmas jų: organizuoti jaunimo sekcijas L. B-nės padaliniuose. Antras: rengti studentams lituanistinius kursus kartą metuose pavasariniam semestru pasibaigus, sąlygoms leidžiant, univer-

sitetų patalpose.

Kaip matyti, šio biuletinio redakcijai dar nebuvo žinoma, kad Fordhamo un-tas (Bronx, New York) šią vasarą jau 14-us metus iš eilės rengia vasaros lituanistinius kursus. Apie juos „Draugo“ skiltyse (š.m. sausio 16 d. Nr. 13 antroje dalyje) buvo paskelbtas platus pranešimas. Gaila, kad minėto LJIC biuletinio redakcija to pranešimo nebuvo pastebėjusi. 3000 tiražo biuletenis būtų daug padėjęs šiems kursams laiku pasiskelbti.

„Draugo“ kovo 12 d. Nr. 60 skyrelyje „Iš arti ir toli“ pakartotinai pranešama apie kursų laiką (birželio 21-rugpjūčio 6), stipendijas ir kt. Kursų adresas: prof. A. Vasys, Fordham University, Bronx, N.Y. Box AA, 10458.

Galima kreiptis ir šiuo adresu: Dr. A. Vasys, 8831 Winchester Ave., Philadelphia, Pa. 19115.

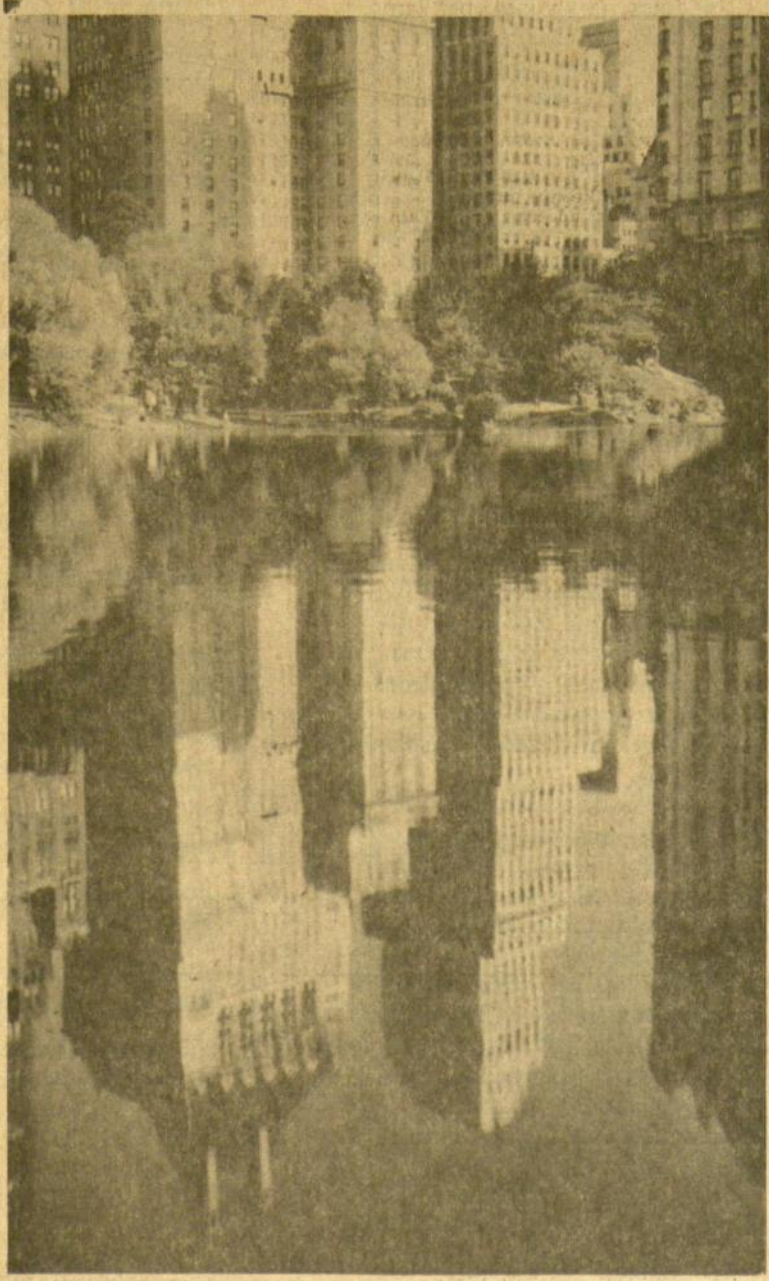
Didžiulis veikalas baltų kalbotyros temomis

Švedijoje tik ką pasirodė didžiulis veikalas, beveik išimtinai skirtas baltų kalbotyros ir gimininių klausimams. Tai jubiliejinis leidinys (Festschriftas), dedikuotas garsiajam norvegų kalbininkui, prof. dr. Christian S. Stang, kuriam 1970 metų kovo 15 dieną sukako 70 metų. Šis veikalas turi labai gražų lotynišką vardą: *Donum Balticum* (atsait „baltiškajai, baltų dovana“). Leidinį suorganizavo ir redagavo darbščioji latvių kalbininkė, Stockholmo universiteto kalbotyros profesorė dr. Velta Rūke-Dravina. Knyga imponantiška: didelio formato, daug teksto su talpinančiais puslapiais, kurių susidarė net 612 (XIV plus 598). Knygoje, šalia Tabula gratulato-

ria, yra išspausdinti net 75 moksliniai straipsniai, įvairiausių temų, įvairaus ilgio ir įvairaus pobūdžio, bet visi ką nors nagrinėja baltistikos arba gimininių disciplinų ribose.

Šiame leidinyje rašo kalbininkai beveik iš visų pasaulio kontinentų, pasigėndi tekstu tik, rodos, Afrikos (Vėliau Draugas idės platesnį šio leidinio aprašymą).

Trumpai tik galime paminėti kai kurias mums daugiau „prie širdies“ einančias statistikos pozicijas: lietuvių kalbininkų šiame leidinyje rašo net 14. Tuo tarpu latvių kalbininkų šiame leidinyje yra 12, estų, rodos, 4. Rašo amerikiečiai, lenkai, rusai, vokiečiai, žydai, bulgarai, prancūzai, vengrai, italai, čekai

Paskendęs miestas...

Nuotr. V. Maželio

Vandens audros...

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Kaip reprezentuojama lietuvių literatūra svetimtaučiu enciklopedijose

JUOZAS TININIS

Svetimomis kalbomis leidžiamos enciklopedijos ir leksikonai dažnai pateikia labai skurdų ir iškreiptą mūsų literatūros vaizdą. Štai žvelkime kad ir į W. Kayser'io suredaguotą dviejų tomy Kleines literarisches Lexikon, kurio nuolat pasirodo naujos laidos. Pirmame jo tome iš senesnės lietuvių literatūros suminėti tik trys vardai: Donelaitis, Baranauskas ir Maironis. Aptarti šiems autoriams žinios imtos štai iš ko: Lettisch - litauische Volksmaerchen (M. Boehm und F. Specht, 1924);

ir kitų tautų kalbininkai. Yra net vieno jauno australiečio kalbininko straipsnis. Iš lietuvių kalbininkų du yra iš JAV, vienas — iš Švedijos, visi kiti — iš Lietuvos.

Jau tik metus akį į turinį, šiurpas nueina panagariu: a.a. prof. dr. Jono Kazlauskas vardas ir pavardė apvesti juodu langeliu... O tuo tarpu pačiame veikalė daugelyje vietų yra cituojami jo darbai... Juodu langeliu apvesta ir iš Kauno kilusios dr. Tamaros Buchienės pavardė... Tai irgi buvo labai gabi, daug žadanti kalbininkė.

Leidinį geriausia užsakyti tiesiog pas leidinio redaktore adresu: Dr. V. Dravina, Docent-bachen 3, S-10405 Stockholm, Sweden. Reikia pažymėti, ar norima leidinio minkštais (popierio) viršeliais, ar kietais viršeliais. Dr. Dravina galima rašyti lietuviškai. Minkštais viršeliais leidinys kainuoja 85 švedų kronos, o kietais — 105 švedų kronos. Jeigu reikalinga užsakyti (sakysime kokiam bibliotekai) reikia rašyti leidyklai: Almqvist and Wiksells Boktr. AB, Ctockholm, Sweden.

Cia paduodame pilną knygos metriką: Donum Balticum. To Professor Christian S. Stang on the occasion of his seventieth birthday 15 March 1970. Edited by Velta Rūke-Dravina. Almqvista Wiksell, Stockholm, 1970.

Klm.

Krizė, Nuvainikuotoji vaidilutė, Valdovo sūnūs.

Dar blogesnėje padėtyje yra atsidūrusi mūsų literatūra leksikonuose bei enciklopedijose. Štai prieš akis turį trijų tomy Dictionaire des litteratures (Ph. van Tieghem, 1968). Tai 4,350 psl. pasaulio literatūrų žodynas, išleistas Presse Universitaire de France Parlyžiuje. Lietuvių literatūrai apibūdinti paskirti lygiai du puslapiai. Iš rašytojų, pasireikusių tarp abiejų pasaulinių karų, išvardyti šie: Krėvė, Putinas, Kirša, Sruoga, Binkis, Tysliava, Tilvytis, Venclova, Nėris, Vienuolis, Seinius, Vaičiulaitis, Cvirka, J. Marcin Kevičius (taip ir parašyta), Simonaitytė, Vaičiūnas, S. Kymantaitė, V. Bičiūnas, K. Inčiūra. O iš pokarių rašytojų: Guzevičius, J. Dovydaitis, Baltušis, A. Jonynas, B. ir J. Mackevičiai, Meželaitis (taip ir parašyta!), P. Sirvis ir Valsiuvienė (= Valsiuinė). Straipsnio gale nurodyta šaltiniai, iš kurių semtasi žinių apie mūsų literatūrą, būtent: J. Maucere, Panorama de la litterature lituanienne contemporaine (1938) ir A. Senn, Storia della letteratura Litwana (1937). Atrodo, kad naudotasi ir kitais neišvardytais šaltiniais, nes kitaip iš kur gi būtų paimtos žinios apie dabartinius Lietuvos rašytojus.

Paskaitę straipsnį, pasigėdame daugelio autorių, gyvenančių už Lietuvos ribų, kaip štai: Aisčio, Brazdžionio, Bradūno, Barono, Mazalaitės, Nagio, Niliūno, Gliados, Radausko, Ramono, Andriūšo, Katiliškio ir kt. Taip pat daug kas nepaminėti ir iš tėvynėje gyvenančių rašytojų, pvz. nėra Grušo, Miškinio, Borūtos, Sajos ir daugelio kitų.

Toliau suminėme dar vieną enciklopediją. Prieš šesetą metų (1964) Paryžiuje buvo išleista Grande Larousse Encyclopedique. Šioje pasaulinio garso enciklopedijoje pateiktas lietuvių literatūros balansas tiesiog skandalingas. Išvardyti tik šie autoriai: Baranauskas, Kudirka, Vaižgantas, Zemaitė, Baltušaitis, Krėvė, Vydūnas, Milašius, Radauskas, Cvirka ir Vienuolis.

Matydami tokį blankų ir nepilną mūsų literatūros vaizdą, pateiktą Vakarų Europos leksikonuose ir enciklopedijose, turime ko greičiausiai ryžtis šią anomaliją pašalinti. Bet kaip? Atsakymas savaime aiškus: reikminiai veikalai: Altoryų šešėly,

Il Vigilante del Mare ryškėjančios detalės.

(Atkelta iš 3 pusl.)

pasaulyje estetinio pasigrožėjimo jausmų — anaipol! Veikale naudojama muzika ir žodis tarnavo įvairių reakcijų įsiūbavimui, šoklavimui.

Jei kas tikėjosi „Il Vigilante del Mare“ pamatyti estentinfame montaže įamžintą Kudirkos tragediją, neabejotinai liko apviltas. Jei tikėjosi išgirsti švelnios poilsui muzikos, liko suerzintas. Jei tikėjosi gražaus lietuviško žodžio, liko pritrenktas.

„Il Vigilante del Mare“ veikale liko įamžintos kai kurios simbolinės detalės iš lietuvių jūrininko tragiško likimo. Simbolinė prasme veikalas prasiveržė pro „Il Vigilante“ laivo stiebus, išplaukdamas iš vieno asmens kančios į universalią individo kovą už laisvę.

prancūzų kalbomis parašytas lietuvių literatūros istorijas, iš kurių enciklopedijų redaktorai galėtų pasisemti žinių apie mūsų rašytojus. Be to, Vakarų pasaulis iš jų susipažintų ir s. mūsų tautos literatūra. O tai būtų irgi nemaža nauda. Tas istorijas turėtų parašyti dalyko žinovai, specialistai: pirma lietuviškai, o paskui duoti jas išversti į minėtas svetimas kalbas. Neatrodė, kad su jų išleidimu turėtume vargo. Jeigu vokiečiai neseniai išleido „Lietuvos istoriją“, o anglai prof. M. Gimbutienės „Baltus“, tai juo labiau jie išspausdintų „Lietuvių literatūros istoriją“. Ne kitaip būtų ir su prancūzais. Tik reikėtų kreiptis į žymesnes mirtų tautų leidyklas jau su kruopščiai parengtais rankraščiais. Jei to nepadarysime, tai pasaulis ir toliau nieko nežinos apie mūsų literatūrą, o enciklopedijos, kaip iki šiol, vėl spausdins skandalingas žinias apie lietuvių rašytojus.

KONCENTRACIJOS STOVYKLŲ MENAS

Roosevelto universiteto H. Crown salėje, 425 S. Wabash Ave., Chicago, bal. 4—21 bus išstatyti 95 piešiniai, sukurti II pasaulinio karo metu Terezin koncentracijos stovykloje, Čekoslovakijoje. Parodą ruošia Žydų šalpos fondas ir JAV Žydų kongresas.

NEW RATES

6% PER ANNUM
OF \$5000.00 OR MORE
ON CERTIFICATES
2 Year Maturity

5 3/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00
One Year Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00 OR MORE
6 Month Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON 90 DAY NOTICE
PASSBOOK ACCOUNTS
\$100.00 Minimum

5% PER ANNUM
ON ALL PASSBOOK
ACCOUNTS

SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED

*Asklaitos apdraustos iki \$20,000.

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY.

Chicago Savings & Loan Assn.

JOHN PAKEL, Sr., Chairman of the Board MRS. PHIL. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. **TEL. GR 6-7575**

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4 Thurs and Friday 9 to 8 Sat 9 to 12:30

Autografai senimui ir jaunimui... Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė pasi rašinėja savo knygos po autorės literatūros vakaro, surengto Rochesteryje kovo mėn. 6 d.

Rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės viešnaė Rochesteryje

Kaip aukso žašis pralinksmino karalaite Laura-Liudvika, Kristina, taip ir "Aukso žašies" autorės Birutės Pūkelevičiūtės atvykimas į Rochesteryje daugeliui praskleidė niūrią, dar žemišką nuotaiką.

Šeštadienį, kovo 6 d. lietuvių parapijos salėn susirinko gražus būrys ir Birutės Pūkelevičiūtės dailiojo žodžio vakarą. Jurgis Janušas pristatė viešnią — aktorę, poetę, novelistę, plokštelių ir lietuviškų filmų pradininkę.

Šį kartą į vakarą atsilankė nemažai ir paauglių, todėl pradžia kaip tik labai tiko pasaka "Rytas Trakuose". Tai pasaka apie Rimą Gintarą Vaidotą ir lietuviškų miškų nykštuką Barzduką. Šia pasaka Pūkelevičiūtė stengėsi

priartinti Lietuvą — jos geografiją ir istoriją jau Amerikoje gimusiems mažiesiems. Grakščiu eiliuotu žodžiu mus nukėlė į 600 metų praeitį, į Kestučio pilį Trakus. Ši pasaka, autorė tikisi, bus ateityje išspausdinta.

Pūkelevičiūtės poėtinis kelias prasidėjo su jos 1943 m. Zbarsko "Žiburėje" atspausdintais eilėraščiais. Tuo metu vienas operos solistas jauną poetę pavadinęs "poetessa". Poetė ročesteryje paskaitė iš prieš 18 metų išleisto poezijos rinkinio "Metų tūgės". Poezijoje Pūkelevičiūtė ieškojusi ekspresijos. Skeptiškas knygos įvertinimas ir jos sutikimas atšaldęs autoriui norą rašyti poeziją toliau.

Tačiau pradėjusi rašyti prozą,

Pūkelevičiūtė pasijutusi, tartum stovėtų prieš didelį kalną su mažu peiliuku. Vakaran atėjusiems rašytoja paskaitė ištrauką iš 1956 m. "Draugo" konkursą laimėjusio romano "Aštuoni lapai" (knyga, anot autorės, turėjo vadintis "Didžioji savaitė").

Po pertraukos Birutė Pūkelevičiūtė papasakojo apie "Aukso žašį" ir jos filmavimą, kuris jai atėmęs daug jėgų ir išteklų. Pati naujausia rašytojos knyga — 1970 m. premijuotas romanas "Rugšėjo šeštadienis". Čia Pūkelevičiūtė norėjo pavaizduoti Marquette Parko Chicagoje lietuvišką gyvenimą, pagrindinių veikėjų pasirinkdama 70 metų Praną Gerulaitį. Ilustracijai paskaitė šio ro-

mano ištrauką.

Pabaigai Pūkelevičiūtė visus sužavėjo dar ir kaip aktorė, padeklamuodama savo poezijos ilgesnį dalyką — "Raudą". Su muzikiniu palydu ir realiu išgyvenimu ji perdavė mirusio kovotojo apraudojimo nuotaiką.

Birutė Pūkelevičiūtė, kaip išsitarė, džiaugėsi maža Rochesteryje lietuvių kolonija, kuri taip vertina savus kūrėjus, norėdama ne tik pamatyti ir išgirsti, bet ir arčiau su jais susigvyventi, labiau juos pažinti. Tai buvo tikrai retas dvasinio pakilimo vakaras, už kurio suruošimą dalyviai dėkino Jurgiui Jankui

N. Bogutaitė-Dėdinienė

Dainuoja Sabaniauskas, Dvarionas ir Pupų Dėdė

Kai pasižiūri į sąrašą įvairių plokštelių, kurias gana trumpu laiku yra išleidęs Jonas Karvelis, stebiesi: iš kur tas pasinėsimas? Argi iš tų rinkinių, net literatūrinų, plaukia pelnas ir garbė?

— Nel iš lietuviškų plokštelių, gaidų bei knygų pelno dabar ir su žiburiu ieškodamas nerasi, — sako Jonas Karvelis, atvykęs pasisvečiuoti į Pietų Kaliforniją. — Jų leidimas ekonomiškai neapsimoka. Senoji, tuos dalykus perkanti karta dideliais šuoliais iškeliauja amžinybėn. O jaunimas?

PR. VIŠVYDAS

— ką gi, dar mažai tuo interesuojasi.

— Tai kodėl leidžiate, ir taip pastoviai?

— Taigi, kad ne viskas piniguose. Menas galingas ir stebuklingas, kaip mēgdavo sakyti dainininkas Aleksandras Kutkus. Menas ne visada už pinigus perkamas.

Aukso žodžiai! Prieš juos tenka tik nusilenkti ir nuosirdžiai

pasidžiaugti naujai išleistų plokštelių egzistencija. O kas link jaunimo, abejotina, ar anu laikotarpiu erotinė šokių muzika ne pagal jų skonį. Jaunimo pomėgiai keičiasi kaip pavasario skliautai. Sabaniausko stilius šiandien kaip tik turėtų būti artimas naujai populiarios muzikos srovei — taikiai ir sentimentaliam.

Aišku, šitie šokių rinkiniai daugiausia skiriami vyresnio amžiaus išeivijai — tiems, kurie Lietuvą mylėjo ne tik iš tolo, bet ir iš arti. Mylėjo ne tik nuostabius padavimus bei daineles, bet ir

svajingus tango garsus, taip dažnai girdėtus Kauno čiuožyklose ir šokių salėse.

Kai kurie mūsų muzikos puristai į tas skolas melodijas žiūrėjo ir žiūri iš aukšto. Anot jų: Tai chaltūra! Tačiau šiaip mirtingiesiems tai nebuvo chaltūra, bet miela pramoginė muzika. Savotiškai galingas menas. Jau tokia šiauriečių prigimtis: mylėti tai, kas ateina iš egzotiškų pietų, ir svajoti apie Rio Ritos temperamentingus akis.

Klausydami plokštelių, grįžtam į nepriklausomybės dienas, kai popiečiais moterys, metusios ruošos darbus, skubėdavo prie radijo pasiklausyti pageidavimų valandėlės: Sabaniauskas dainuoja! Koks širdį glostantis balselis! Gimnazijų jaunimas nuo tų melodijų neatsiplėsdavo.

A. Sabaniausko balsas pasižymi švaria, aiškia dikcija, geru tarimu. Melodijos ritmingos, saldžios, pasodrintos lengva erotika. Dabartiname rinkinyje (XXIV) randame 12 anuometinių "hits". Tarp tokių yra ir garsusis tango "Mūsų susitikimas" (Kauno gimnazijose populiariai vadintas "Slava"), "Sutemų daina", "Nakties serenada", fokstrotas "Kodėl neatėjai" ir kiti Sabaniausko šedevriukai, įrekoruoti Anglijoje su puikia prieškarinio orkestro palyda.

Jei Sabaniauskas daugiausia žavėdavo lipniais tango, tai A. Dvarionas gambiai dainuodavo smagus fokstrotus ir valsus "gyvenimas gražus" tempu. Žinoma, nei dikcija, nei kirčiavimu jis neprilygo savo kolegai, tačiau ir jo balselis kutendavo paprasta

nuotaika. Kas gi iš anų laikų neįsidėmėjo kad ir tokio žvalaus posmelio:

Aš turiu dvi merginas,
Kaip gėles, kaip gėles.
Nežinau, kuri tekės?
Ar tikrai mylės?

Arba Kauno žargonu kirčiuojamo "Kaip liūdna man be tavęs", kur įvardyje "tavęs" prigeidė tenka pirmam skiemeniui.

Dvarionio plokštelėje (rinkinys XXV) irgi randame 12 šokių — dainų: "Ispanų valsą", tango "Sapnas", "Paskutinis sekmadienis", fokstrotą "Skrido garsai", "Turiu dvi merginas" ir t. t.

XXVII muzikos rinkinio viršelyje pasigendame didesnio įrašo Pupų Dėdė ir Dėdinė. Nežiūrint to, kad plokštelė su liaudies dainelėmis dalyvauja S. Grauzinis ir V. Volteraitė, Pupų Dėdės (P. Biržio) ir Dėdinės ar Tetos (Zilinskienės) duetinis įnašas dominuoja.

Savo radijo pastogėje Pupų Dėdė kūrė kaimišką atmosferą. Jis buvo kontroversiškas, jautrus žmogus, kritiškais kupletais dažnai ignybdamas ponišką šlaunį. Pro ašaras ir pro juoką jis apdailino mūsų nepriklausomybės pataikiusias negeroves: girtuokliavimą, ūkininkų įsiskolinimą, vaidus, neturtą. Šauniems berneliams kliuvo toks dvielis:

Geria už litą, šaukia už šimta
Ir taip trūkšmauja iki

prašvinta.
O iš persūdyto poniškumo pasijuokė:

Ir mandagumo išsimokinom:
Net ir elgetą ponu vadinam.

Graudulio versmėmis Pupų Dėdė buvo nepralenkiamas. Klausaisi tų ekstra sentimentalių "Griuvėsių geleleis" ir "Našlaitėlių kapo" ir jauti visą aukštaitišką užuojautą skriaudžiamai nekaltai esybei — net ir griuvėsiuose išaugusiai gelelei, kurią globoja angelėlis. Kaip neraudos širdis, jei mirusios našlaitėlės atminimas toks skurdus:

Jos apaugęs kapas,
tvora neaptvertas.
Mat, kilmės ne ponų.
Tos garbės nevertas.

Dainavo Pupų Dėdė (Petras Biržys, kilęs iš Liūdiškių kaimo, Anykščių vals.) su ironijos ir priekaišto intonacijom, mielu kaimišku akcentu užsistodamas paprastą žmogų, pajukdamas y-

NORIU PIRKTI LIETUVIŠKŲ PINIGŲ

Nepriklausomos Valstybės išleisto sidabrinio moneto, su atvaizdu Vytauto 10 litų 1936 metų, Prezidentas Smetona 10 litų 1938 m. ir Dr. Jona Basanavičių 5 litų 1936 m. Pirkėliai ir smulkesnių monetų.

Prašau pranešti adresą, ar pačiam atvykti.
Tony Craig, 1653 Taylor Ave., Racine, Wis. 53403.

KELIONES I LIETUVĄ IR IŠ LIETUVOS

Jei su šiais 1971 metais rengiamais važinėjimais į Lietuvą arba iš Lietuvos iš anksto užsakyti vietos, nes vėliau jų tikrai nebus. Vladas Rasčiauskas pirmas pradedo organizuoti keliones į Lietuvą ir jau nuvežė virš 20 grupių. Ateinančią vasarą jis organizuos net 6 ekskursijas. Jo vadovaujama įstaiga dabar dirba. Ačiū lietuviai — Josephine Milleris ir La'ma Linnockienė. Nėdels kitę vietų skaičius grupėse ribotas. Pasiųdinti ir kiti informacijos kreipkitės į:

WALTER RASK - RASČIAUSKAS
AMERICAN
TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 So. Western Avenue
Chicago, Illinois 60643
Tel. 238-9787-8

das, kviesdamas gyventi santarvėje ir matyti gera. Ir džiugu, kad mes galime vėl išgirsti jo balsą Jono Karvelio išleistoje plokštelėje.

Tie, kurie mylėjo Lietuvą iš arti, tikrai bus dėkingi leidėjui.

**Pedagoginio
Lituanistikos instituto
biblioteka Jaunimo centre,
Chicagoje**

Bibliotekoje šiuo metu yra 1208 registruotos knygos ir apie 100 dar neįrašytų. Biblioteka įgyta įvairių rėmėjų pinigais ir knygo-

mis. Stambiausi aukotojai knygomis: gydytojai Elena ir Adolfas Miliai, Vacius Prižgintas (Kalifornija), Jonas Dainauskas, Juozas Grybauskas, dr. Vanda Sruogienė, klasės mokomajam darbiui padovanojusi 30 egz. Balio Sruogos "Radvila Perkūnas".

**MIRĖ AMERIKIEČIŲ
LYRIKAS**

Amerikiečių lyrikas S. Gallop mirė Hollywoode, sulaukęs 55 m. amžiaus. Jis artimai bendradarbiavo su kompozitoriais: D. Rose, J. Van Heusen, J. Livingstone.

Velykinės Kortelės

RUSTCRAFT IR NORCROSS gamybos
Kiekvienai giminei ir draugams
DENNISON'S VELIKŲ PAPUOSIMAI IR DOVANŲ ĮPAKAVIMAI
VELIKINĖS KORTELĖS SVETIMOMIS KALBOMIS
DIRMAVONĖS IR KOMUNIJOS KORTELĖS

IAMA STATIONERS

"THE SHOP U-NEED" "THE SHOP U-NEEK"

6305-07 So. Kedzie Tel. PR 6-9102

Dovanos, Kortelės, Knygos, Rašt. Reikmenys ir Dennison Prekės

VELIKŲ LAUKSITE RAMŲS

jei laiku kreipsitės į BRIGHTON BAKERY

ir jie parūpins Jūsų Velykų stalui visokius skanumynus: tortus, babkas, baumkuchėn, šokoladinius kiškus, kiaušinius ir kitokius skanumynus

F. Mackevičius savo gaminiais pasižymėjo jau Lietuvoje, o dabar savo patyrimą perdavė sūnui Antanui Mackevičiui, kuris aprūpina puikiais kepiniais netik lietuviams, bet ir kitataučius Chicagoje ir apylinkėse.

Nors Brighton Bakery artėjančioms Velykoms yra gerai pasiruošęs su naujaisiais ir nepaprastu skoniu kepiniais, bet prašo ir šeiminių bendradarbiavimo, kad nereikėtų prieš pat šventes dirbti per naktis, tai savo užsakymus paduokite tuojau pat, o tada ir A. Mackevičius ir šeiminkės — bus patenkintos.

Užsakymus galite paduoti asmeniškai atsilankę, laiškų ar telefonu Virginia 7-1250.

BRIGHTON BAKERY

2457 W. 46th Place Chicago 32, Illinois

Brighton Bakery kepinį reikalaukite visose maisto krautuvėse.

DRAGAS LIEKA PIGIAUSIAS DIENRAŠTIS AMERIKOJE

Pabrangus popieriui bei pašto išlaidoms ir pakilus algoms, esame priversti pakelti prenumeratos kainą. Nuo 1971 m. sausio 1 d. DRAGAS metams kainuos:

Chicagoj ir Cook County, Illinois	\$19.00
Kitur Jungtinėse Amerikos Valstybėse	\$17.00
Kanadoje	\$19.00
Užsienyje	\$20.00

Nors DRAGAS prenumeratos kaina bus pakelta, jis liks dar vis pigiausias lietuviškas dienraštis Amerikoje.

DRAGAS kas savaitę duoda nemažiau kaip 18 puslapių ir daugiau negu kiti laikraščiai Amerikoje žinių bei kultūrinių aprašymų.

DRAGAS ir toliau duos nuolaidą, užsakant jį vaikams skirtingu adresu, kad paraginys jaunimą skaityti lietuvišką spaudą. Savo vaikams ir jaunavedžiams prenumeratorius gali užsakyti DRAGĄ trečdaliu pigiau.

Mes tikimės, kad mūsų visuomenė nepabūgs kainos pakėlimo ir priims mūsų žingsnį, nes dabartiniai skaitytojai nuosirdžiai dienraštį reikalauja savo aukomis. Mums būtų malonu, kad ir ateityje mieli skaitytojai nepamirštų savo dienraštį aukomis paremti.

DRAGŲ ADMINISTRACIJA

Perskaite Draugą, duokite jį kitiems, pasiskaityti

JAUNIMO CENTRAS
5620 So. Claremont Avenue

1971 m. balandžio mėn. 3-čią dieną, šeštadienį, 7:30 val. vakaro ir balandžio 4-tą dieną, sekmadienį, 3-čią val. po pietų.

BILIJETAI:
Marginiuose, 2511 West 69th Street ir vaidinimų dienomis prie įėjimo.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS JAUNIMO TEATRAS

Rodo KAZIO BINKIO 5 v. pjėsę

A T Ž A L Y N A S

Dekoratorius — dail. J. KIBURAS

Režisuoja — JUOZAS VALENTINAS

Apšvietėjas — VYTAUTAS ŽYGAS

V A I D I N A I:

Titas Antanaitis, Julius Balutis, Regina Balutytė, Elena Blandytė, Eugenijus Būtinis, Gintautas Būtinis, Emilija Gepnerienė, Povilas Gudonis, Dalia Galesaitė, Lydija Jadvirskytė, Juozas Kapačinskis, Aušra Laurušonytė, Edvardas Momkus, Mykolas Maksvytis, Rimas Miečius, Vytautas Marčiukaitis, Linas R. Martis, Vladas Navickas, Daivė Narutytė, Linas Peškys, Algis Paužolis, Edvardas Radvila, Irena Radienė, Teodora Serapinienė, Nijolė Sparkytė, Romas Stakauskas, Zivilė Sriubaitė, Alg. Vaitkevičius, Juozas Valentinas, Paul. Vitkus, Zivilė Podytė, Ona Petravičiūtė-Pankienė ir kiti.
JAUNIMO TEATRĄ administruoja LB KULTŪROS FONDAS.

Dail. Pr. Lapė (kairėje) ir dail. Vytautas Ignas lietuvių dailės parodoje New Yorke.

Nov. V. Maželio erotinė dainų tematika, linksma

NAUJI LEIDINIAI

• Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos METRASTIS V. Redaguoja A. Liūma, S. J. Išleido Lietuvių katalikų mokslo akademija, Piazza della Pilotta, 4, Roma, 1970 m. Tiražas 1000 egz. Spaustuvės išlaidos apmokėtos kun. Vinco Puidoko. Leidinys 624 psl. Kaina nepažymėta. Visais "Metraščio" reikalais rašyti: L. K. M. Akademijos reikalų vedėjui, Piazza della Pilotta 4, 00187 ROMA, Italija.

Ivairių kultūros ir mokslo organizacijų bei institucijų ir retkarčiais išleidžiamų jų leidinių išvijoje turime ne vieną. Vis dėlto visų ir visas kitas šios rūšies pastangas mūsųose yra toli pralenkusį Lietuvių katalikų mokslo akademija tiek savo nuolatinių laikotarpių suvažiavimais, tiek jų "Darbu" išleidžiamais tomiais, tiek kasmet pastoviai ir laiku pasirodančiais "Metraščiais". Akademijos darbuose ir jos leidiniuose per ilgą metų ir sukaupia tiek mūsų tautos kultūrai ir mokslui svarbios medžiagos, jog kartais tiesiog sunku ir įsivaizduoti, kad tai nuveikta tokiam darbui labai nepalankiose išvijos sąlygose. Akademijos vadovams, o ypač jos pirmininkui ir daugumos leidinių redaktoriui prof. A. Liūmai, S. J. priklauso už tai visos lietuviškos šviesuomenės padėka ir pagarba.

Čia minimas jau penktasis "Metraščio" tomas yra bene pats imponantiškiausias iš visų akademijos, greičiausiai ir iš visų lietuviškos šviesuomenės leidinių. Kiekvienas čia talpinamas straipsnis jau gali būti atskira knyga.

Štai "Metraščio" V tomo turinys: Jonas Grinius "Lietuvos kryžiai ir koplytėlės"; Juozas L. Navickas "Rusų filosofijos pradininkai: Skovoroda, Čadajevas, Kierevskis"; Jurgis Gimbutas "Lietuvos bažnyčių chronologija ir statistika"; Viktoras Gudžiūnas "Vienosios Lietuvos XIII-XX amžiuje"; Paulius Rabikauskas, S. J. "Medžiaga senosios Vilniaus universiteto istorijai"; IV. Pirmieji jėzuitai Vilniuje ir pirmieji lietuviai jėzuitai (1569-1573); Juozas Jakštis "Mažosios Lietuvos apgyvendinimas iki XVII amžiaus pabaigos"; Antanas Skėrys "Lietuvos miškai ir jų ūkis"; IV. "Medžio balansai"; Mūsų mirusieji: dr. Antanas Gylis, dr. Viktoras Jasaitis, prof. Stepas Kairys, prof. dr. Jonas Rugis; Asmenvardžių ir vietovardžių rodyklė.

Reikia atsiminti, kad minėti čia straipsniai yra vis kelių dešimčių, o kai kurie net šimtų puslapių ilgumo, parengti visu mokslinių kruopštumu, iliustruoti nuotraukomis, piešiniais, schemomis žemėlapiams. Tai vis ne kasdieninė ir trumpaamžė medžiaga, bet jau šiandien išeinanti už pačios išvijos ribų, tampanti išliekamą visos lietuvių tautos mokslinio klodo turtu.

• Dr. Jonas Grinius, LIETUVIŲ KRYŽIAI IR KOPLYTELĖS. Lie uvių kat. mokslo akademija, 1970 m. Atspaudas iš L. K. M. Akademijos "Metraščio" V tomo. Atspaudas yra gražiai i kietus viršelius įrišta iliustruota 182 psl. knyga.

Sprendamas įvairias lietuviškų kryžių bei koplytelių atsiradimo, jų reikšmės ir jų formų raidos problemas, o drauge ir polemizuodamas su kitais, apie lietuviškuosius kryžius rašiusiais,

autorius savo studiją suskirsto į šiuos pagrindinius skyrius: I. Kryžiai ir koplytėlės lietuvių gyvenime, II. Lietuvių kryžių ir koplytelių kilmės teorijos, III. Koplytelių ir kryžių formos bei jų raida, IV. Simboliai ir ornamentai, V. Krikščioniškai lietuviškų tradicijų prapertimas.

Dr. Jonui Griniui už šios studijos prakraštį 1957 metais buvo paskirta žurnalo "Aidų" mokslinė premija. Tai bus bene pats stambiausias veikalas iš visų lig šiol bet kieno ir bet kada rašytų apie mūsų kryžius ir koplytėles.

• LIETUVININKAI. Apie Vakarų Lietuvą ir jos gyventojus devyniolikame amžiuje. Redakcinė komisija: K. Korsakas (pirm.), A. Venclova, R. Šarmaitis, J. Jurginis, J. Lebedys, A. Maldonis. Paruošė Vacys Milius. Vertė Vytautas Jurgutis. Išleido "Lituanistinės bibliotekos" serijoje "Vaga" Vilniuje 1970 m.

Siame 453 psl. leidinyje atspausdinta, kaip rašo jo pratarėjas V. Milius, E. Gizevičiaus, O. Glagau, K. Kaplerio ir vieno nežinomo autoriaus darbai apie Prūsijos lietuvių... Visus šiuos autorius jungia viena gija — Prūsijos lietuvininkų buities ir aplinkos vaizdavimas. O apie viso to paskelbimo vienoje knygoje prasmę V. Milius rašo: "Šių autorių darbų skelbimo prasmė keleriopa. I. Pastaruoju metu Prūsijos lietuvių literatūros ir tautosakos tyrinėjimai jau susilaukė naujų laidų ir įvertinimų, tuo tarpu istorijos ir etnografijos tyrinėjimai, verti ne mažesnio dėmesio, lig šiol tebelaikia nepajudinti. 2. Šiuose darbuose randame apšviatę informacijos apie vienos savo tautos dalies kultūrą, buitį, papročius. 3. Įdomūs jie ir istoriografiniu požiūriu, kaip tam tikro laikotarpio lietuvininkų tyrinėjimų paminklai, tuo labiau, kad mokslinės vertės nenustoją ir šiuo metu. 4. Šių darbų originalai net tyrinėtojams — ką jau besakyti platesniam skaitytojų ratui — yra padidėję bibliografinės reikšmės."

Ir iš tikrųjų tam "platesniam skaitytojų ratui" čia paskelbti medžiaga ne vienoje vietoje skaitysis kaip koks įdomus romanas ar intriguojantis nuotykis, šiandien jau turintis ir tam tikrą, ilgesingai romantišką praeities spalvą, kada ta Prūsijos Lietuva, kaip anoji legendarinė Atlantida, dingę, užlieta rusiškojo potvynio bangų.

NESENI ĮVYKIAI LIETUVOJE

Atvaizduoti neseniai išėjusiame O. Nendrés romane

ANTROJI BANGA

Apie šį romaną rašo:

"O. Nendrés lengvu stiliumi mum pristato Lietuvos ūkininką: nefantazuotą, bet tikrą tiek savo šiore, tiek savo vidumi: siekiantį aukštų idealų, giliai religingą, suprantantį socialinius reikalus" (Darbininkas, 1970, 73 nr.).

"O. Nendrés pasakojimas apie tai yra subtilus ir patrauklus. Išties visa knyga yra parašyta gyva ir sklandžiai dialogine forma. Todėl beskaitant tarsi užsimiršti, kad turi knyga rankoje, o vien tik klausaisi gyvų pokalbių, pats pasijunti besąs tarp gyvų žmonių" (Tėviškės Aidai, 1970, 42 nr.).

Knyga gaunama "DRAUGE" ir pas platintojus.

Kaina \$3.50.

• MOSŲ VYTIS, 1971 m. Nr. 1. Skautiškos minties žurnalas. Redaguoja Ramunė Kvilytė, 5747 S. Campbell, Chicago, Ill. 60629. Administruoja Jonas Tamulaitis, 6744 S. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje \$5.00, Anglijoje — 1 sv., kitur — \$3.00, garbės prenumerata — \$10.00.

Naujasis žurnalo numeris yra skirtas korporacijos "Vytis" garbės nario, rašytojo ir literatūros kritiko kun. Julijono Lindės - Dobilo atminimui. Atsiminimų nuotraukose apie susitikimus su Linde - Dobilu rašo Juozas Masilionis. Apie Linde - Dobila, kaip tylų mastytoją, atsiliepia Daumantas Čibas. Duodamas ir paties Lindės - Dobilo raštas apie skautus: "Skautas — geras šeimos narys". Spausdinama ištrauka iš jo žinomo romano "Blūdas". Atsiminimų apie Linde - Dobila žurnale randame dar dr. H. Lukaševičiaus, rašytojos Gabrielės Petkevičaitės - Bitės, Vl. Ramojaus. Akademine mūsų skautija padarė gerą ir gražų darbą, sutelkdama pliusą medžiagos apie šį žymų mūsų kultūrininką parankiai vienoje vietoje. Žurnalas iliustruotas Lindės - Dobilo ir Panevėžio nuotraukomis, o taipgi ekspresyvia Rimvydo Cinkos grafika.

• ZAIBAS, 1971 m. kovas, Nr. 1. Caracas (Venezuela) Lietuvių jaunimo laikraštis. Gražus, spaustuvėje lietuvių ir ispanų kalba spausdintas 24 psl. leidinys. Adresas: S. Sulcas, Apartado 809, Caracas 101, Venezuela.

Kai JAV, Kanadoje ir Europoje lietuviškojo jaunimo įvairūs žurnalai bei laikraščiai ypač pastaraisiais metais pasidarė beveik įprastas reiškinys, tai pirmasis Pietų Amerikos lietuviškojo jaunimo panašus žingsnis yra ypač sveikintinas. Šiauriečiai pietiečiams, manome, tikrai čia linki išstvertis ir lauks jų su visu "Zaibu" antrajame Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese gyvų ir dinamiškų.

• Vincentas Liulevičius, LIETUVIŲ TAUTOS VALSTYBINIO GYVENIMO PRADŽIOS BEIESKANT. Išleido "Mažosios bibliotekos" serijoje Pedagoginis lietuvininkų institutas 1971 m. Chicagoje. Redagavo Domas Velička. Mokomajam reikalui perspausdinta iš 1970 m. Aidų Nr. 7. Leidinys 16 psl.

• BALZEKAS MUSEUM OF LITHUANIAN CULTURE. Progress Report. Didelio formato, gausiai iliustruotas, 32 psl. anglų kalba leidinys, patraukliai pristatęs šio muziejaus veiklą ir jos rezultatus lietuvių ir amerikiečių visuomenėje.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalniais, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prietama kaina.

SKAMBINIŲ RE 7-9615

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines — Checkwriters — Parduoda — Taiso NAUJOS NAUDOTOS virš 50 m. patikimas patarnavimas NAUJOJE VIETOJE 5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

STASE SEMENIENĖ

Istorinis Cromwellis ekrane

Britai sugeba puikiai pastatyti istorinius filmus su autentiškais vieno ar kito periodo kostiumais. Tačiau šiais gilesnių mastymų laikais vien tik to nebepakanka. Geresnieji istoriniai filmai paskutiniaisiais metais, kaip A Man for All Seasons, "The Lion in Winter", "Patton", atitrūko nuo tų kostiumų ir išgiliojo ir savo herojų dvasinį gyvenimą — jų giliai minti. Gerokai išgarsintas spalvotas filmas "Cromwell", atvirkščiai, neprilygsta aukščiau sumintų puikiems pastatymams.

Oliver Cromwellio istorinė figūra nėra viena šviesųjų. Jis užkariavo žiauriomis priemonėmis Airiją. Ir ypač tada nukentėjo nuo jo katalikai. "Cromwell" filmas kaip tik ir vystosi įvykiai ir asmenybės Anglijos 17 šimt. civilinio karo aplinkoje. Tiek, kiek leidžia filmo rėmai, per trejetą valandų prieš žiūrovo akis prabėga 11-kos metų istoriniai įvykiai, kuriuos "Cromwell" neiškraipo ir ištikimai laikosi faktų. Mes sekame karaliaus Karolio I-o kiverčius su parlamentu, Cromwellio nesantaiką su karaliumi ir parlamentu ir, pagaliau, Cromwellio galutinį valdžios pagrobimą. Nors jis ir atsisako jam siūlomos karališkos karūnos, tačiau pasilieka protektoriumi ir penkerius metus valdo Angliją iki savo mirties. Netgi savo vyr. sūnų Oliver palieka protektoriumi po savo mirties, tačiau jis po vienerių metų buvo pašalintas kariuomenės pagalba, kaip tokiai vietai netinkamas.

Ken Hughes režisūra neatrodo

pakankamai stipri šiam epiniam kūriniui. Jis plaukia paviršiumi, visai neįsigilindamas į charakterius.

Richard Harris, vaidinąs Cromwellį, slankioja po karalystę, satyriškai deklamuoja ir atrodo išsiblaškiusiai abejingas. Jis visiškai neįsigyvena į rolę. Netgi, atrodo, lyg toji rolė jam visai nerūpėtų.

Kur kas stipresnis už Cromwellį, parlamento narį, vedantį sukilėlius prieš monarchiją, yra Alec Guinness karaliaus Karolio I-o rolėje. Jis sukuria tragiškai liūdningą karaliaus portretą, vertą dėmesio ir atminimo net ir po 300 metų.

Jo žmonos karalienės Henrietos Marjos prancūzų karaliaus Liudviko XIII sesers rolėje Dorothy Tutin sukūrė didelės įta-

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

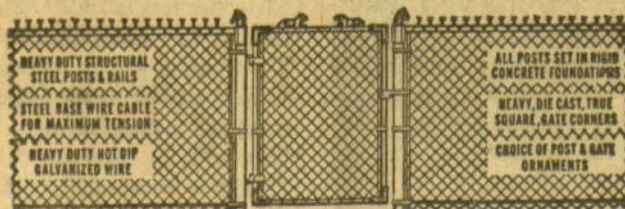
Rankomis išpauzinti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai. 2400 So., Oakley Ave., Chicago Tel. Virginia 7-7258 - 59

DIXIE GOVERNOR RESTORANAS IR LOUNGE

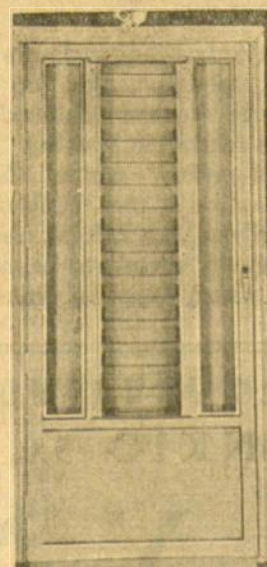
175' h ir Dixie Highway, East Hazelcrest, Ill. (Is Chicago važiuoti Western Avenue iki 175th Street) Restoranas atdaras nuo 6:30 iki 10 val. vak., Lounge atdara iki 3 val. ryto kasdien Išnuomojamas 5 salės, iki 350 vietų, parengimams, vestuvėms ir kt.

Skambinkite 798-7770 arba 798-7000

Česlovas ir Elzbieta Sakevičiai, Savininkai

DENG IAME STOGUS

ALUMINIJAUS RYNOS (Gutters) vandens nubėgimui. Nerūdija ir nereikia dažyti.

T V O R O S: įvairiausio aluminijaus, plastikos, plieno, įvairių spalvų.

STOGELIAI

DURYS - LANGAI: įvairių spalvų ir kainų.

Naujausi žemieniai balto emalio ir "stainless steel" langai.

Apkalame aluminijum medines namo dalis.

KOSTAS BUTKUS

Telef. — PROspect 8-2781

kos karaliui turėjusios moters tampa. Jos dėka ir katalikybė pradėjo plisti Anglijoje.

Blogiausios scenos — silpnos, neišgyventos ir lėkštos — yra parlamente. Filme "A Man for All Seasons" jutai parlamento aiškų buvimą. Jo nariai buvo gyvi, įvykių paveikti, pilni aktyvaus veikimo. "Cromwellio" parlamentas yra statistų minia. Jie ir elgiasi kaip palaida minia. "Cromwellio" beveik po kiekvieno nario pasakytos kalbos parlamentas keičia savo nuomonę. Manchesterio grovas (Robert Morley) prakalba — parlamentas šūkiauja pritarimu. Prabyla Cromwell (Richard Harris) visiškai jam prieštaraujamas — parlamentas vėl kelia ovacijas ir jam. Filmas tinkamas visai šeimai.

Laser spindulių piauosto audekla

Dvi amerikiečių firmos — Genesco ir Hughes Aircraft — sudarė naują mašiną, kuri laser (koncentruotos šviesos) spindulių piauosto audekla, paruošdama gabalus paltams, švarkams, suknelėms ir t.t. Tai daro kompiuterio pagalba ir atlieka ypatingai tiksliai.

NAUJAS MERTONO VEIKALAS

Rašytojas Thomas Merton,

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mūsų apylinkėse. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje. Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

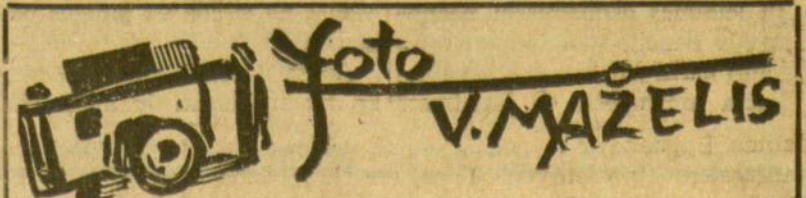
Frank Zogor, President

5%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

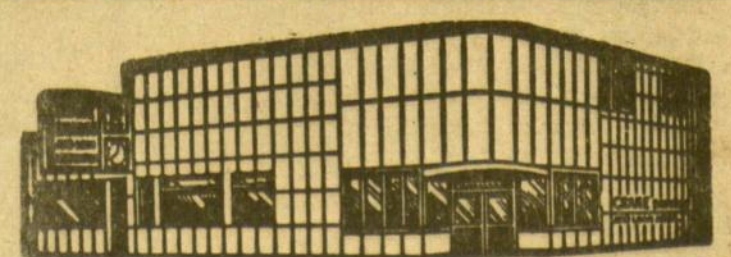

* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus) * Portretūra

* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Telef. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez. 2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083 PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4%

5%

Mokamas už Vieną Metų Certificatą sąskaitas Minimum \$5,000.00

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. ... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

Čiurlioniečiai į Pietų Ameriką

Plačiai lietuvių pamėgtas Čiurlionio ansamblis, vadovaujamas muziko Alfonso Mikulskio, šiemet ruošiasi savo išvykai į Pietų Ameriką. Ji įvyks birželio 20-21 d. koncertuos Chicagoje, atlikdama tą pačią programą.

Čiurlionio ansamblis jau tikrai brandus, trisdešimt metų ištaręs lietuviškos muzikos, mūsų laikos dainos tarnyboje.

Jis vis išlaiko savo tradicinį keilumą — būti ištikimam lietuvių liaudies kūrybos perteikėju kaip parenkamo repertuaro atžvilgiu, taip ir panaudojamos instrumentinės palydos.

Ir dabar Čiurlioniečiai iškyla su savo keturių chorais: mišriu ir vyrų choru a capella bei moterų ir mišriu choru su kanklių bei pučiamųjų instrumentų palyda bei solistais.

Liaudies instrumentų panaudojimas nuolat plečiamas. Dabar artėjančiuose koncertuose bus girdimi lūmzeliai, sekminių rageliai, skudučiai ir trimitai. Į dabartines išvykas taip pat vyks ir Čiurlioniečių tautinių šokių grupė iš maždaug 20 šokėjų, kurie, atlikdami programą su ansambliu, pašoks keturis liaudies šokius.

Čiurlioniečiai gali pasidžiaugti savo turimu geru kanklių orkestru, vedamu muzikės Onos Mikulskienės. Kiekvienas čia dalyvaujantis kanklininkas yra solistas. Orkestrą sudaro 12 gerai pasiruošusių kanklininkų.

Čiurlionio ansamblis pajudės gausiame sąstate — iš viso 100 žmonių. Į juos bus įsijungę ir

Clevelando vyrų oktetas, taip sėkmingai koncertavęs Chicagoje, įteikiant "Draugo" premiją.

Savo išvykai Čiurlionio ansamblis yra paruošęs naują 22 dainų repertuarą. Iš tikimais laikantis Čiurlionio ansamblio muzikinės tradicijos, šios dainos tai vis harmonizuotos, laisvai stilizuotos liaudies dainos, būdingos Lietuvos kaimui, provincijai. Čiurlionio ansamblis jau veikia 32-ti metai ir per tiek laiko į Čiurlioniečių repertuarą jau įėjusių apie 250 lietuviškų dainų.

Šiai išvykai į Venecuelą ir Kolumbiją parinktas repertuaras, atsižvelgiant į tų kraštų mentalitetą, kad labiau atitiktų gyvam, lengvesniam pietiečių temperamentui.

Tas pats Čiurlionio ansamblio repertuaras bus ir koncertui Chicagoje. Komp. Mikulskui nebuvę labai sunku sudaryti atitinkamą programą. Jis turi daug medžiagos iš ko rinktis. Muz. Mikulskio knygyne yra apie 10,000 lietuviškų dainų melodijų. Savu laiku jis pats buvo lietuvių liaudies dainų su melodijomis rinkėjas Lietuvoje ir eilę pačių ypatingiausių dainų yra sau pasilicijęs, todėl dabar gali su ansambliu išeiti į sceną su tokiais dainomis, kurių melodijų nieks kitas neturi.

Čiurlionio ansamblis daug patarnauja vokalinės ir instrumentinės lietuvių liaudies muzikos populiarinimui didžiųjų mūsų kolonijų scenoje. Jo atvykimas į Chicago turi susilaukti plataus dėmesio, o jo išvyka į Kolumbiją ir Venecuelą — gausesnės paramos. J. Pr.

• Nauji lietuvių rašytojų draugijos nariai. Visų ankstesniųjų draugijos narių slaptų raščių balsavimu, į lietuvių rašytojų draugiją priimti šie asmenys: Algirdas T. Antanaitis — literatūros kritikas; kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC, — tautosakos tyrinėtojas; Iona Gražytė — literatūros kritikė; Kęstutis Keblys — literatūros kritikas; Marija Saulaitytė — poetė; Rimvydas Šilbajoris — literatūros istorikas ir kritikas; Julija Švabaitė — poetė.

Šiuo metu lietuvių rašytojų draugija išsivijoje turi 91 narį.

• Išeivijos dailininkai Vilniuje leidžiamos "Dailės" puslapius. Nuo 1960 metų "Vagos" leidžiamos ten leidžiamas metraštis "Dailė", skirtas tapybai, skulptūrai, grafikai ir t. t. Jau dailė, 1970 metų knygoje daug vietos skiria ir laisvojo pasaulio lietuvių dailininkams. Jie ten užklodę didelio formato aštuonis metraščio puslapius, kuriuose talpinama šių mūsų dailininkų darbų nuotraukos: V. Igno, V. Rato, T. Valiaus, A. Tamošaičio, A. Kurausko, M. Stankūnienės, J. Šalkausko, Adomo Galdiko, V. Meškėno, V. Vizgirdos, V. Joman'o, A. Mončio, J. Dagio, A. Brazdžio, L. Urbono, G. Žumbakienės, P. S. Domšaičio, R. Viesulo, A. Valčiūno, V. Kasiulio ir V. Petračiūno.

Čia suminėty dailininkų darbų nuotraukas palydi dar ir Vytauto Kazakevičiaus informacinis raštas apie lietuvių dailę išsivijoje ir apie kiekvieną ten rodomą dailininką, atskleidžia, Ste-

raštų oficialiai pranešė institutu pirm. dr. V. Maciūnas.

• Naujas "Panoramos" knygų recenzijų redaktorius. Daug kultūrinių informacijų duodančio "Chicago Daily News" šeštadienio priedo "Panorama" knygų recenzijų redaktoriui pakviestas Joseph Haas. Arksybesnis to laikraščio literatūros redaktoriui Allen Bradley, buvęs tame poste nuo 1948 m., pasitraukia, atsidėdamas rašymui.

J. Haas "Panoramoje" rašys apžvalgas, recenzijas, straipsnius, o taip pat savaitinį straipsnį apie autorius ir knygas. Haas yra 41 m. amžiaus, "Daily News" dienraštį dirba nuo 1954 m. Paskutinių metų buvo miesto žinių redaktoriu, o nuo 1965 m. — "Panoramos" štabo narys. Drauge su Gene Lovitz jis parašė "Carl Sandburg: A Pictorial Biography". 1969 metais jam buvo suteiktas Chicago laikraščių gildos premija už geriausią tų metų informaciją. Jis turi ryšių ir su spaudoje dirbančiais lietuviais.

Joseph Haas

Lietuvių muzikų enciklopedija

Kruopėstusis, dabar jau 80 m. jubiliejų švenčiantis, mūsų kompozitorius ir lietuvių muzikos istorikas prof. J. Žilėvičius, be savo sukurto Lietuvių muzikologijos archyvo, atlieka dar vieną nemažos reikšmės darbą — paruošia mūsų muzikų suglaustą enciklopediją, pavadintą "Lietuvių muzikų vardynas". Jis spausdinamas kaip "Muzikos žinių" priedas nuo pat 1955 metų. Iki šiol jau yra išėję 16 sąsiuvinų — 128 puslapiai. Čia duodamos biografijos lietuvių muzikų, solistų, kompozitorių, dirigentų, žymesnių vargonininkų bei kitų kuo nors su lietuvių muzika susijusių asmenų, kuriuos prof. Žilėvičius vadina "muzikologijos knygnešiais".

Aptariami asmenys, lietuvių muzikos srityje veikę ne tik Lietuvoje ir Amerikoje, bet ir Australijoje, Rusijoje, Vokietijoje ir kitur. Duodamos suglaustos biografijos ir gausiai iliustruojama nuotraukomis. Iki šiol jau apimtos raidės nuo A iki Y, nuo V. Adamkevičiaus iki Yesulaičio. Deja, paskutinio lanko medžiaga spausdėje sumaišyta, neišlaikant alfabetinės eilės. Anksčiau buvo spausdinama 200 egz., dabar gi tik 50, ir labai gaila, nes tai bus didelės svarbos mūsų muzikos istorijos šaltinis, kurio niekas kitas taip plačiai negali apimti, kaip prof. Žilėvičius, surinkęs tiek daug medžiagos į muzikologijos archyvą. Į šį užmojų reikėtų atkreipti platesnių sluoksnių dėmesį.

Mišių melodijų konkursas

"Muzikos žinios" paskelbė konkursą parašyti mišias: a) kasdienės ir b) gedulingas. Skiriamą premiją po 300 dolerių. Mišios turi būti parašytos pagal naują liturgiją, lietuviškam tekstui, dviems balsams (pritaikyty giedojimui vienam balsui), C-1 — E-2 apimtyje. Slapyvardžiu pasirašytos mišios (su pavarde atskirame voke) turi būti atsiųstos į "Muzikos žinias" (209 Clark Place, Elizabeth, N. J. 07206) iki rugs. 8 d.

Mariači trimitai ir aplodismentai šventnamyje

AL. GIMANTAS

Visokiausioms naujovėms raižant amerikinio kasdienio gyvenimo visumą, įvairenybių neišvengia ir kultūrinio sektoriaus, kurio apraiškos. Štai bandoma kartu maišyti sekuliarinę ir pasaulietinę muziką, ir tame gal ir nebūtų didesnio disonanso, bet žengiamas žingsnis dar toliau — koncentruojama bažnyčiose.

Wayne State University jungtinis choras, kartu su simfoniniu orkestru, talkininkaujamas kelių gitaristų ir dar pasikvietęs iš pačios Meksikos, vadina "Mariači ansamblį, suruošė savotiškai didingą koncertą vienoje didesniųjų Detroito katalikų bažnyčių — Holy Redeemer. Susirinko nuostabiai daug žmonių, visos vietos buvo užimtos, vėliau atėję turėjo jau stovėti bažnyčios pašaliose. Stebi iš spalvingų vitražų ir tamsesnių nišų įvairūs šventųjų veidai ir kažin ar gali suprasti visą tą sujudimą, labai jau pasaulietinę nuotaiką. Tikrai jie turėjo krūptelėti, dulkėms nukritus nuo jų pečių, pasigirdus pirmiesiems pilno simfoninio ir pučiamųjų bei mušamųjų instrumentų kvapą užimančioms garsams — tai pirmieji akordai, ženklinę koncerto pradžią, žalvarinėms lėkštelėms keliant šventnamyje pragariską triukšmą...

Visa programa buvo skirta bene išimtinai Lotynų Amerikai ir atliekama ispanų kalba. Choras, solistai, orkestras, susodinti presbiterijoje, veidu į publiką. Altoriaus vietoje muzikinių instrumentų, mikrofonų blizgesys, besimašys su visokių spalvų ir apdarytų studentiškuoju apsirengimu. Pirmoji programos dalis visai rimta, religinė. Vargonai pradėjo preliudą, o toliau chorai supažindino su ispanų, portugalų, brazilų, čiliečių, meksikiečių, kubiečių, argentiniečių autorių kūryba. Visa gerai paruošta, tikrai kultūringai išpildoma, pagauna ir žavi bažnytiniam strole pusiau patogia įsitaikius klausovą.

Kiek neįprastai veikia griausmingi plojimai, taip keistai skambą senos ir erdvios bažnyčios skliaustuose. Apsidairę matai, kad susėdę ar sutoję kunigai ir seserys vienuolės irgi prisideda prie aplodismentų, tad ir ploji, jausdamas kur kas mažesnę sąžinės graužimą, jog prisidedi prie tokio pobūdžio triukšmo kėlimo šventovėje, kur žvakės, votyvinės lemputės ir toliau

sau blizga, dega, liepsnelėmis šokinėdamos prie šaltinių altorių ir koplyčių...

Priekinė išėina vienas flamenko gitaristas. Tikras virtuozas, jau pa'ys pirmieji akordai priša kvapą užimančių dėmesiu visą gausią publiką (gal geriau, tikinčiųjų?). Dar jam nebaigus groti, jau praplyšta nesibaigia aplodismentai, garsūs pritarimo šūkavimai. Baigęs, nueina zakristijon, bet ir vėl plojimai išsaulkia menininką bisui. Bet jau pačių didžiausių valiavimų, šūkių ir plojimų audros susilaukia priekinė bežengia, pilnoje meksikiečių aprangoje, su tomis didžiulėmis sombrero skrybėlėmis ant galvų, tikras ir originalus mariači ansamblis, su gitaromis, smulkais, trimitais, Liejasi skubūs, garsūs, aštrūs, bet tokie nuotaikingi, pagaunantieji meksikiečių liaudies tonai. Vienas dalykėlis ir ilksmas, kad beveik kojomis norisi taką mušti, pritarti, bent judesiais... Programa baigiama jungtinio choro ir orkestro išpildoma 150 psalme, argentiniečio autoriaus Alberto Ginastera's. Išėini iš koncerto pilnesnis, pasitenkinęs, gal ir ne visai pilnas gavėnės nuotaikos, bet su klausimu: ar bažnyčios jau tampa koncertų salėmis?

KYLA POPIERIAUS KAINA

Stambi popieriaus gaminto b-vė International Paper Co. pranešė, kad nuo bal. 1 d. pabrangs popierius 4%. Tai padidins spaudos išlaidas.

GĖLĖS
vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZASKŲ
Beverly Hills Gėlinė
1443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

10% — 20% — 30% pigiau mokėsi už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

TELEVIZIJOS
Spalvotos ir paprastieji radijo stereo, oro vėsintuvai.
Krantuvė Marquette Parke
Pardavimas ir talymas
MIGLINAS
2346 W. 69th St. — tel. 776-1486
Namų tel. — PR 6-1063

SATISFACTION GUARANTEED AND YOUR MONEY BACK (PLUS INTEREST)

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140
ASSETS OVER \$149,500,000. RESERVES OVER \$13,500,000.
OFFICE HOURS:
Monday & Thursday, 9 a.m. to 8 p.m. • Tuesday & Friday, 9 a.m. to 4 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wednesday, no business transacted.

Pirmaują mokslininkai — pramonės patarėjai

Ddžioji JAV pramonės bendrovė General Motors sudarė patarėjų grupę, į kurią pakvietė šešis pirmaujančius mokslininkus. Tai mokslininkų komisijai vadovauja Californijos universiteto profesorius, Nobelio fizikos premijos laimėtojas Ch. N. Townes. Kiti komisijos nariai: Massachusetts Technologijos instituto cheminės inžinerijos depart. vadovas prof. R. F. Baddour, buvęs Californijos Technologijos instituto prezidentas L.A. Dubridge, San Antonio tyrimų instituto prezidentas M. Goland, Cornell univ. biologijos prof. R. S. Morison,

Rochesterio univ. prezidentas R. L. Sproull. Ši mokslininkų komisija padės bendrovei spręsti socialines, mokslines, vartotojų poreikių problemas.

MIRE VITAMINO E ISRADEJAS

Sirdies liga Alta Bates ligoninėje, Berkeley, Calif., kovo 6 d. mirė dr. Herbert McLean Evans, kuris 1922 m. atrado vitaminą E. Šis vitaminas randamas kviečių gemaluose bei kituose grūduose ir daržovėse. Padeda širdies veikimui bei muskulams. Velionis 1946 m. išpūtartinės liaukos išskyrė žmogaus augimo hormoną.

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME LOANS SAVINGS INSURED

Serving the Lithuanian Community 57 years with personal attention.

4071 Archer Ave. (West of California Ave.)
Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 3-8248

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
La dotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YAids 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS MARQUETTE FUNERAL HOME — TĖVAS IR SŪNUS —

THREE MODERNIOS KOPLYČIOS:

2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AUKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
1348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpe 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 East 162nd Street, South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

VELYKOMS BESIRUOŠIANT CHICAGOJE

Gavėnios oras, kaip jam ir dera, niūrus, drėgnas, darganotas. Pažliugęs sniegas, drėgmė pralenda iki pat kulnų, juos lyg kuo grėžia, skaptuoja ir primena, jei dar neturi saugėlos (reumatizmo), tai ji jau greit turės. Sustingus tempi iš "Paramos" gėrybių pilną maišą, abiem rankom ji apsikabinus, arba trauki bent tris tokius maišus paskui save ant ratukų per šlapį sniegą Marquette Parko blokais. Įkyrios mintys, ką šiandien virsi, ką kepsi, kuris šeimoje "ant dietos", ką mėgsta vaikai, kaip sunku visiems įtkiti, lydi tave, vargšė Amerikos lietuvių namolei. Oi, kad greičiau su šiltos kavos puodeliu prie "favoritškos" televizijos valandėlės, kojas ant minkštų "karpetų" ištiesti gavus!

Apleistas tautietis

Staiga, vos gali per sniego sūkurių įžiūrėti, išnyra prieš tave Stonys. Gailėstingos rankos padovanotas "maks" apsiaustas, ant galvos keistos formos, nes nugulėta, kepurė, pramirkę per didelį batai, kaulėtoje apskretusioje rankoje cigaretė — tai Stonys, vaikščiojanti Marquette Parko lietuvių nerami sažinė. Praeini pro tą sažinę šalta ir abejinga, net neaištelėjus, nes juk įprasta, kad Stonys permirkęs ir kad tik saulė ir vėjas jį išdžiūvins.

Gavėnios metas — susimąstymo metas. Kas bebūtum, tikintis, perdėm skeptikas, ar šiaip sau per vidurį, to nuneigti, jei esi nuosirdus, neišdrįsi. Velykų, pavasario, kažko naujai prasidedančio, daug žadančio ir labai gražaus laukia visi ir tam ruošiasi. Kiekvienas savaip. Valomi butai, perkami pavasariniai rūbai, daromi planai,

BIRUTĖ DRUNGINĖ

pakilioje nuotaikoje ruošiamasi sutikti dar pakilesnę. Rekreacijos, pamaldžios meditacijos, Velykų prasmės prisiminimas, pasidėjimas tobulėti, atsisąavinimas dvasioje tai — Velykos. Ir... badaujantis, benamis, pusprotis Stonys.

Tapkime "tikru žmogumi" savo artimui

Kiek tokių pakilių Velykų turėjome mes, didvyrių tautos ainiai, Chicago lietuviai, ir kiek jų turėjo mūsų brangus minimas tautietis? Svarus, minkštas, šventiškas patalas — mums, senas, apleistas automobilis — patalas jam. Keptos žąsys — mums, o paskubom kur nors nučiuptas kashnis — jam. (Išleisti jį į namus tiesiog neįmanoma, nes jis dvokia. Yra tokių, kurie vis dėlto retkarčiais įsileidžia, kitaip jis juk būtų ir nuo šalčio miręs; yra tokių, kurie jį retkarčiais apskuta, kurie jam dolerį išpraudžia. Proginės išmaldos).

Ką daryti, ką pradėti? Labdaros darbą dirbančių turime pasidžiūtotinai daug. Turime, kaip žinome, savaitinį skyrį laikraštyje, mus skatinantį ir mokantį, kaip tapti "tikru žmogumi". Tačiau pro tą viską kažkaip praslusta Stonys, jis ten netelpa, visa tai — ne jam. Jo dalia, jo likimas — gatvė. O mes ir toliau tempisime pilnus maišus namo dar pilnesnius, nes laukiame Velykų, prisikėlimo To, kuris mirė ant kryžiaus už mus ir už Stonį. Tegu Dievas mums atleiddžia, bet ar drįsime Jo prašyti?

Motina M. Aloyza taria žodį Putnamo seselių rėmėjų vakarėnyje. Nuotr. A. Gulbinsko

IŠ MOTERŲ PASAULIO

* Marija Rudienė buvo pakviesta pasidalinti mintimis apie Brazilskų likimą Turkijoje. Ji kalbės balandžio 4 d. 3 v. p. p. Jaunimo centre, Chicagoje, Liet. moterų klubų federacijos Chicago klubo susirinkime. Klubo narės kviečiamos kuo gausiau dalyvauti ir kiekviena atsivesti kuo daugiau viešnių ir svečių. Besidomintieji paskaitos tema labai laukiami atsilankant.

"Moters" žurnalo auksinis jubiliejus

PRANYS ALSĖNAS

Lietuvių moterų žurnalas "Moters" savo auksinės sukakties proga jubiliejinį numerį išleido pernai metų rudenį. Leidinys buvo paženklintas tų metų 5-tuoju numeriu ir padengė rugsėjį ir spalio mėnesius, nes tas puikus, turiningas ir puošnus žurnalas — dvimėnesinis. 1971 m. vasario 27 d. Toronte Prisikėlimo prapijos parodų salėj įvyko dviguba — spaudos ir meno šventė — K.L.Kat. Mot. dr-jos centro v-bos suroštas oficialus žurnalo ir jo sukakties minėjimas.

Buvo surošta liet. moterų dailės paroda — "Moters" red. iniciatyva.

Salės sienos buvo nukabintos dailės darbai — paveikslai: tapybos, grafikos, akvarelės. Būta ir skulptūrų. Ir kas dar charakteringa, kad visų paveikslų kūrėjos — tik moterys! Štai: E. Docienė, S. Kvietienė, N. Palubinskienė, J. Paukštienė, V. Stančiukaitė, M. Stankūnienė, A. Tamoliūnaitė, V. Pazukaitė, A. Zubienė, H. Zmuidzinienė ir M. Zyntienė.

Dailės kūriniai buvo surinkti ir pasiskolinti iš privačių kolektorių: S. Butkevičienės, J. ir O. Gustainių, Dociu, Gedvilienės, Luku, Kulpavičių, tėvų pranciškonų, Mackevičienės, L. Krupowicz, Valių, B. Pabedinskienės ir Kuolų. Salės priekinė siena buvo iškabinti "Moters" žurnalo viršelių pavyzdžiai.

Uolosios žurnalo darbuotojos I minėjimą atsilankė 110 kvietinių svečių, artimiausių "Moters" žurnalo bičiulių ir bendradarbių.

Minėjime pagrindine kalbėtoja ir oficialiosios dalies pravedėja buvo L.K. Mot. dr-jos centro v-bos pirm. dr. O. Gustainienė. Ji kalbėjo apie spaudą bei jos galybę ir išskirtinai apie "Moters", suteikdama šiek tiek to žurnalo praeities bruožų. Ilgiau kalbėjo buvo stabterta prie šio žurnalo vaidmens ir jo uždavinių sveturi — Kanadoje, kur "Moters" leidžiama jau 15 m.

Buvo suminėtos visos žurnalo redaktorės, gyvos ir mirusios (pastarosios pagerbtos atstojimu ir tylos minute), o taip pat dabartinės redakcijos ir administracijos vadovės. Dr. O. Gustainienė ypač atkreipė dėmesį į buv. žurnalo redaktore, redakc. kolektyvo narį, o dabar — žurnalo kalbos taisytoją Zuzaną Daugvainienę, apdovanodama ją dail. N. Palubinskienės paveikslu. Dabartinė red. Nora Kulpavičienė ir admin. B. Pabedinskienė — padėkos ženklais papuoštos gražiomis rožetėmis.

Kalbos ir sveikinimai

Taipgi tartas padėkos žodis visai radakc. kolegijai: korektorėi Zitai Didžbalienei, skyrų vadovėms: A. Yčienėi, I. Kairienėi, E. Kriksčiūnienėi ir L. Murauskienėi, taip pat buv. ankstyvesniojo redakc. kolektyvo nariui M. Yokubynėi, bendradarbiams Vandai Kralikauskienei-Ramunei, A. Sungailienei, B. Vytienėi, L. Imbrasienei, H. Zmuidzinienėi, A. Rusinienei ir kt. Kalbėtoja pabrėžė, jog moterys — nesančios alergiškos ir vyrams dėl jų bendradarbiavimo žurnale "Moters". Iš buvusių minėjime vyrų bendradarbių suminėti: kun. Placidas Barius, OFM., dr. M. Anysas, Pr. Alšėnas, J. Matulionis.

Paskelbti sveikinimai, gauti laiškais ir telegramomis. Sukaktuvininkė "Moteri" sveikino vyskupas A. Deksnys, vysk. V. Brizgys, KLB Krašto v-bos pirm. dr. S. Čepas, dr. Labanauskaitė, M. Galdikienė, R. Petronienė, ses. Augusta, Delhi Kat. moterys ir kt.

Antruojų kalbėtoju buvo Lietuvos gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas. Po sveikinimo žodžių, jis visą minčių atidumą nukreipė spaudos ir jos reikšmės link. Esą, ne be reikalo III-čiasis JAV-bių prez., Thomas Jeffersonas pasakęs: "Jeigu būtų man leista pasirinkti vyriausybę be spaudos ar spaudą be vyriausybės, aš pasirinkčiau pastarąją".

Nesenstanti "Moters"

Trečiuojų kalbėjo "Tėviškės Žiburių" red. dr. P. Gaida. Jis pabrėžė, jog moterys turinčios vieną ypatingai gerą savybę: jos, esą, nesenstančios. Štai, kad ir "Moters" — esanti jau 50 m., o apie senatvę — nė neužsimenanči. Taip pat priminė jog "Tėv. Žiburiai" ir "Moters" esantys kaip ir giminės, nes po vienu stogu. Čia pat jis prisiminė ir tuos asmenis, spaustuvės darbininkus, kurių dėka tie du spaudos leidiniai išvyta dienos šviesa, tai: V. Balčiūna, K. Otto, K. Rusina, Kružiką ir kt.

Liet. Kat. centro pirm. dr. J. Sungaila sukaktuvininkės "Moters" metus suskirstė į tris fazes: pirmą, kada moterys, besiburiančios apie šį žurnalą, buvusios daugiau kaimietės, su nelabai dideliu išsimokslinimu, antrą — kada jos, būdamos tremtyje, jau buvusios žymiai daugiau apsišvietusios, išsilavinusios, o trečioji fazė — tai dabarties ir netolimos ateities laikai, kada turės burtis ir susiburti apie "Moteri" lietuvės, jau gimusios, augusios ir bendrusios sveturi. Kalbėtojas klausė: ar bus pajęta tai padaryti?...

Moteris — vyro kūno ir dvasios slaugė

Kat. Moterų dr-jos dvasios vad. kun. P. Barius, OFM., pasakė neseniai perskaitęs autobiografinę knygą buv. žymios artistės Miss Davis "Lonely Life". Toje knygoje ji labai daug vietos skirianti dabar besireiškiančiam moterų judėjimui, vadinamam "Women's Liberation Front".

Minimoj knygoj šio judėjimo siekis vadinamas "agonizing freedom". Ji atvirai pasisakanti, jog ankstyvesniais metais, ji, esą, reikalavusi ir ėmusi iš vyrų, kas būtų galima paimti, bet dabar, (žinoma, jau senstanti), beturinti laiko "išsilaižyti žaizdas", išsiverkti, prisipažinti prie klaidų, pabūti nenumoterinta moterimi ir pagaltoti realiai apie vyrus bei kovą prieš juos. Ir kokia ji esanti išvada iš to? Ogi ji tokia: "To be stupid to change the man".

Nijolė, pasipuošusi Bursteino prekybos kailiais Chicagoje

Bičiulių tarpe besidžiaugiant nauja knyga

Karolės Pažeraitės "Anapilio papėdėje" pasirodžius

Gera būti bičiulių tarpe. Ten nereikia daug žodžių, nereikia pristatinėjimo, aiškinimo. Žvelgi ir matai, kalbi — esi supras-

Vyras, esą, buvo ir turi likti kovotoju, o moteris — jo kūno ir dvasios slaugė...

Ne vien melstis, verkti ir verpti moteris sutverta

Pagaliau, neilga, bet gerai išmąstyta žodį tarė žurnalo redaktorė Nora Kulpavičienė. Ji padėjo visoms ir visiems, pabrėždama, jog netiesa, kad moterys suvertos tik melstis, verkti ir verpti. Laikai, esą, pasikeitę ir moterų darbai bei jų pareigos — taip pat pasikeitusios. Ji prisiminė, jog, ko gero, ir apie šį subuvimą rašysią vyrai. Prašė tokiu atveju jiems plunksnas pasidažyti vavyrų kštes spalvose...

Ir, galiausiai, buvo kūrybinė vakaro dalis, kurios, bene, "spiritus movens" buvo I. Kairienė. Programa susidėjo vien tik iš humoristinės kūrybos. A. Kuolienė išjaučiančiai perskaitė "gautą anoniminį laišką", apie Adomo su Ieva nuotykiaus rojuje, kur, girdi, Ieva obuolio tik paragavusi, o Adomas — ji visą sukirtę, o nubauti buvę — abu vienodai...

Po to dar po gerą pluoštą humoristikos perskaitė A. Sungailienė ir I. Kairienė.

tas, klausai ir jauti žodžio tikrą min'į. Džiaugies ne savimi, bet kito laimėjimais. Išėini iš savęs, kad gyventum svarbesniais dalykais — žmogaus dvasinėmis pastangomis, kūrybiniais laimėjimais. Džiaugies! Tu nesisėdi į kištą nagrinėtojo suolą, tu nenarplioji, neknaioji, nesveri — tik džiaugies.

Tokia nuotaika gyveno būrys svečių vaišinguose p. Prapuolenių šeimos namuose, Ciceroje, susirinkę pasidžiaugti Karolės Pažeraitės išleista knyga "Anapilio papėdėje".

Knygos įvykių dalyviai svečių tarpe

Nauja knyga yra reikšmingas įvykis kultūriniam gyvenime. Rašytojo gyvenime nauja parašyta knyga yra tuo labiau išskirtina ir minėtina, žyminti jo gyvastingumą, pajėgumą. Sukurtas autobiografiniais įvykiais kūrinys turėtų būti autoriui ypač artimas.

To vakaro svečių tarpe buvo vienas kitas. Knygos įvykių dalyvis ar stebėtojas. Knygos pasakojimo tėkmė tada, lyg abstraktas paveikslas tuštumos, papildomos, išpuošiamos, išryškinamos, sustiprinamos. Įvykiai atgimsta, gyvėja, žuda, gyvena, kalba. Įdomu stebėti autorių pokalbyje, įdomu sekti bėgančių atsiminimų vagą. Tada išryškėja ir charakteriai ir įvykiai, papildomi, įgauna autoriaus norą ir prasmę.

Šiltu, nuosirdžiu žodžiu vakariene pradėjo Jadvyga Prapuolenienė, Karolės Pažeraitės pastovė, ištikima ir nuosirdi bičiulė. Tą vakarą, Mortos vaidmenį tobulai atlikusi, Aldona Prapuolenytė pakvietė tostui. Kun. Vy. Bagdanavičius žvelgė giliau. Pasidžiaugė, kad knygoje vaizduojamas laikotarpis yra reikšmingas tikrovės atkūrimu ir mažai kieno dar liestas.

Autorei buvo įteikta Pauliaus Augaus monografija su įrašu, parafrazuojant "Anapilio papėdės" herojaus Jurgio Tauro žodžius ir su visų vakarienių dalyvavusių parašais. Linkėta, kad laukiančios leidybos dvi sekancios rašyt. Karolės Pažeraitės knygos neužsigulėtų per ilgai.

D. L.

Presbyterian St. Lukes ligoninėje, Chicagoje, dr. Jono Dainausko rūpesčiu gauta vitrina ir lėdžiaris įrengti ligoninės patalpose lietuviškąją parodėlę. Parodėlei eksponatus paskolino: Stasė Didžbaliene, Elena Zujienė, Elena Bugarevičienė, Janina Jarašienė, Felicija Jaunienė, Ona Sulaitienė, Ona Tamulevičienė ir Jadvyga Paukštienė. Visos kitos ligoninės lietuviškosios parodėlės savo finansinio parama, išnuomojant parodėlei būtiną manikėną. Nuotraukoje prie įrengtos lietuviškosios vitrinos stovi: Elena Zujienė (kairėje) ir Stasė Didžbaliene.